

1337-1338 (1921-1922) TARİHLİ SİNOP LİVASI MECLİS-İ UMUMİSİ GÖRÜŞMELERİ ÇERCEVESİNDE BÖLGEDE İDARİ, SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

Erhan ALPASLAN*

Öz

Türk idare tarihinde, Tanzimat Fermanı'nın hemen sonrasında uygulanan muhassıllık meclisleriyle başlatılan yerel yönetimlerin doğuşu ve gelişim süreci, il özel idareleri açısından da yeni dönemi başlatmıştır. 1864 Vilayet Nizamnamesi süreci başlatan adım olmuştur. Bu nizamname, il özel idarelerinin doğuşunun ve il yönetiminde ikili yapıya geçişin miladı olarak kabul edilmektedir. 1864 Vilayet Nizamnamesi ile İdare Meclisleri dışında vilayete özgü bir meclis olan "Meclis-i Umumi-i Vilâyet" adıyla bir meclis daha kuruldu. Sadece yerel temsilcilerden oluşan bu meclis, halkın istek ve sorunlarını vilayetin yöneticilerine iletme ve danışma görevini yerine getiren bir fonksiyona sahipti. Vilâyet Umumi Meclisi, seçimle işbaşına gelen kalabalık bir üye yapısına sahipti ve yılda bir defa vilayet merkezinde toplanırdı. Görevleri vilayet nizamnamesinde vilayetin özel işleri olarak belirlenmişti. Genel meclislerin oluşturulmasından itibaren bu meclislerde dönemsel olarak meclis üyeliklerinde, meclis sorumluluklarında ve yetki alanlarında düzenlemeler ve yeniliklerin olduğunu görmekteyiz. Bu meclislerin günümüzde il özel idarelerine benzer faaliyetler yürüttüğü ve görev yaptığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada Sinop Sancağı Meclisi Umumisi'nin R. 1337-1338 (M.1921-1922) yılı görüşmeleri ve alınan kararlar üzerine bir değerlendirilme yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sinop, Vilayet Düzenlemeleri, İl Genel Meclisi, Yerel Yönetim.

The Administrative, Socio-Economic, And Cultural Activities In The Region Within The Framework Of Proceedings Of The General Assembly Of Sinop Province During The Years 1337-1338 (1921- 1922).

Abstract

In the history of Turkish administration, following the Rescript of Gülhane, the emergence and development of local governance were initiated through the implementation of provincial councils. A significant step for provincial administration was taken during this period with the enactment of the 1864 Provincial Regulation. This regulation is considered a milestone in the birth of provincial administrations and the transition to a dual structure in provincial governance. Alongside Administrative Councils established by the 1864 Provincial Regulation, another assembly specific to each province, named "General Assembly of Province (Meclis-i Umumi-i Vilâyet)," was formed. Comprising only local representatives, this assembly had the function of conveying the desires and issues of the public to the provincial authorities, fulfilling a consultative role. The Vilâyet Umumi Meclisi had a large membership structure elected through popular vote and convened annually in the provincial center. Its responsibilities were defined as the specific affairs of the province in the provincial regulation. Since the establishment of general assemblies, there have been periodic adjustments and innovations in the composition of assembly members, responsibilities, and jurisdiction in these assemblies. It is understood that these assemblies currently serve as provincial administrations. This study evaluates the proceedings and decisions of the The General Assembly Of Sinop district during the period of R. 1337-1338 (M.1921-1922).

Keywords: Sinop, Provincial Regulations, Provincial assembly, Local ad-ministration.

* Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, ealpaslan@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7251-6733>

1. GİRİŞ

1.1. Sinop'un Kısa Tarihi

Sinop, Karadeniz Bölgesi'nde Anadolu'nun en kuzeyinde yer alan ilimizdir (Dereli, 2013, s.XV). Samsun, Çorum ve Kastamonu ile çevrili olan şehrin sınırları 300 km kara, 175 km denizdir (Dereli, 2013, s.XV; Başoğlu, 1978, s.5; Özdemir, 2007, s.37; Önal, 2017, s.1; Efe, 2004, s.1). Coğrafi konumu dolayısıyla pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bölge, tarih boyunca özellikle doğal limanı nedeniyle çeşitli uygarlıkların ilgisini celp etmesinin yanı sıra (Dereli, 2013, s.XIV), Kuzey-Güney Yolu¹'nun da başlangıç noktası olmuştur (Keleş, 2018, s.349; Koçak 2003, s.704). Rüzgârlara kapalı olan sakin denizi dolayısıyla İç Liman, Güney Karadeniz'in Antik Çağlarda önde gelen ticaret limanlarından (Dereli, 2013, s.XIV; Koçak, 2003, s.703; TDV. İA., 37/2009, s.252). Konumuzun öznesi olan Sinop şehrinin kısa bir tarihinin çalışmamızın başında verdikten sonra ana kaynağımız olan ve gün yüzüne çıkardığımız Sinop Livası Meclis-i Umumi görüşmeleri tutanakları çerçevesinde Sinop ilinin 1920'li yıllardaki durumu hakkında okuyucunun fikir sahibi edilmesi çalışmamızın amacını oluşturmuştur.

Geçmişte birçok büyük devletin hüküm sürdüğü Anadolu'da 11. Yüzyıl itibariyle Türkler hakimiyet kurmuştur (Efe, 2018, s.27; Başoğlu, 1978, s.81). 1085 yılında Anadolu Selçuklu Hükümdarı Süleyman Şah, Kara Tegin'i Sinop'u fethetmesi için sefere göndermiş ve fetih hareketi başarı ile sonuçlanmıştır. Böylece bölgede Selçuklu hakimiyeti başlamıştır. Bu tarihlerden itibaren Sinop zaman zaman Bizans ve Trabzon Rum İmparatorluğu hakimiyetine de girmiş ancak Selçuklular şehri tekrar almışlardır. (Efe, 2018, s.30-31; Dereli, 2013, s.XXIII; Başoğlu, 1978, s.84-87; Keleş, 2018, s.349; Tunç-Özbek, 2020, s.285). Selçuklu hakimiyetinde şehre çeşitli bölgelerden insanlar yerleştirilmiştir. Tohum ve hayvan yardımları ile şehrin ekonomisi canlandırılmıştır (Efe, 2018, s.32; Dereli, 2013, s.XXIV). Bölgeye yerleştirilen insanların özellikle varlıklı kişilerden seçilmesine özen gösterilmiştir (Güldal, 2003, s.54; Yılmaz, 1966, s.12; Erdem-Altınkaynak, 2018, s.867). Böylece hem bölge Türkleştirilmiş hem de bölgenin ticari olanaklarından Türk tacirlerin yararlanması sağlanmıştır (Efe, 2004, s.8). Kısa sürede Karadeniz ticaretinde Trabzon Rum İmparatorluğu ve İtalya'ya rakip olunmuştur. Zira Karadeniz'e açılmak hem kendi ihtiyaçlarını doğrudan sağlamak hem de diğer Ortadoğu devletlerinin yapacağı ticarete transit geçiş bölgesi olmak adına çok önemliydi (Keleş, 2018, s.349-350; Efe, 2004, s.8).

Bölgede Candaroğulları yönetimi, Fatih Sultan Mehmet'in 1461'de şehri karadan ve denizden kuşatması sonucunda savaşmadan sona ermiştir (Efe, 2018, s.51; Dereli, 2013, s.XXVI; Uzunçarşılı, 1969, s.136-137; Başoğlu, 1978, s.118-120; Uslu, 2002, s.63; Ünal, 2010, s.568; Kol, 2017, s.20).² Fatih Sultan Mehmet'in Sinop'u zapt etmesinden sonraki ilk icraatlarından biri Sinop ahalisini avarız vergisinden muaf tutarak, onları Sinop Kalesi'ni korumakla görevlendirmek olmuştur. Böylece şehir gelişme olanağı yakalamıştır (Efe, 2018, s.54; Dereli, 2013, s.XXVI; Özdemir, 2007, s.30; TDV. İA., 37/2009, s.254). Osmanlı idaresinde Sinop, ekonomik açıdan ciddi gelişmeler kaydetmiştir. Örneğin; II. Bayezid döneminde Sinop Tersanesi Galata ve Gelibolu tersanelerinden sonra üçüncü büyük tersane haline gelmiştir. (Efe, 2018, s.56;

1 Sinop-Amasya-Tokat-Sivas-Malatya-Halep-Diyarbakır-Musul-Bağdat. Bilgi için bkz. (Keleş, 2018, s.349; Erdem-Altınkaynak, 2018, s.870).

2 Cumhuriyet'in ilanına kadar Sinop, tam 462 yıl Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Bilgi için Bkz. (Başoğlu, 1978, s.126).

Yaşayanlar, 2015, s.197; Kol, 2017, s.55; İmamoğlu-Altınsoy, 2018, s.981) Bu tersanede, ülke donanması için üretimin yanı sıra çeşitli özel siparişler de tasarlanmıştır (Efe, 2018, s.92; Tırıl, 2010, s.20; Önal, 2017, s.4; Kol, 2017, s.55). Ayrıca Osmanlı Dönemi'nde Karadeniz'in bir Türk gölü haline gelmesiyle liman, daha da önem kazanmıştır (İmamoğlu-Altınsoy, 2018, s.981).

Bölge halkının ekonomi içerisindeki konumunu dini ve etnik yapıları şekillendirmiştir. Türk köylerinin ekonomisi genellikle tarım ve hayvancılığa dayanırken; Gayrimüslimler ticaret ve tarımsal üretimle iştigal etmişlerdir (Efe, 2018, s.73-74). Şehirde Gayrimüslim nüfusun dörtte üçü ticaret ve zanaatla uğraşırken; geriye kalanları işçi ve işsiz sınıfı oluşturmuştur (Efe, 2018, s.91-92; Demir, 2019, s.119; Özcan, 2011, s.159). Gayrimüslimler dokuma ile de ilgilenmişlerdir (Efe, 2018, s.91-92; Özcan, 2011, s.156). Gayrimüslim nüfusun en çok iştigal ettiği meslekler; kuyumculuk, abacılık, mellahlık ve terzilik olmuştur (Kara-İpek, 2019, s.19). XIX. yy.'da Sinop, kilim dokuma ve kuyumculukta bölgenin lider şehirlerinden biri konumuna gelmiştir. XX. yy.'a gelindiğinde kereste ticareti önemli bir gelir kalemi haline gelmiştir. 1920'lerde Sinop'ta iki adet kereste fabrikası mevcuttu (Efe, 2018, s.93-94).

Sinop'ta Osmanlı döneminde sosyal yaşam din ve etnik yapılar tarafından dizayn edilmiştir. Şehrin mahalleleri bu dönemde genellikle etnik ve dini unsurların bir arada yaşadığı bölgeler olarak kurulmuştur. Müslüman mahalleler bir cami etrafında kurulup o caminin ismini alırken, Rum mahalleler de aynı şekilde bir kilise etrafında kurulup o kilisenin ismiyle anılmıştır (Efe, 2018, s.69-70; Kara-İpek, 2019, s.29; Özcan, 2011, s.149; Tırıl, 2010, s.55). Osmanlı belgelerinde surların içinde kalan kısım *Medine-i Sinop*, dışında kalan yerler ise *Medine-i Sinop haricinde/varoşunda* ifadeleriyle yer almıştır (Demir, 2019, s.115; Tırıl, 2010, s.19). XVII. yy. ortalarında Sinop'ta 24 mahalle olduğu görülmektedir. Bu dönemde şehrin nüfusu ise 15.000 civarındadır (Dereli, 2013, s.XXVI; Özdemir, 2007, s.31). XVIII. yy.'a gelindiğinde 27 mahalle olduğu görülmektedir. Bunlardan 18'i Müslüman, 7'si Gayrimüslimlerin ikamet ettiği mahallelerdir. Yine bu döneme ait nüfus kayıt defterine göre Müslüman mahalleleri şehir merkezinde korunaklı yerlerde kurulmuş iken, Gayrimüslim mahalleleri kıyı bölgelerde ve varoş tabir edilebilecek yerlerde kurulmuşlardır (Kara-İpek, 2019, s.5; Demir, 2019, s.111; Özcan, 2011, s.150; Tırıl, 2010, s.19). 1836 tarihli Sinop Nüfus Yoklama Defteri'nde o tarihte 24 mahalleden 17'si Müslüman, 7'si Gayrimüslim; bu 7 mahalleden de 1'inin Ermeni, diğer 6'sının Rum halkı barındırdığı belirtilmiştir. Tanzimat dönemine gelindiğinde mahalle sayısı 20'ye düşmüştür. Bunun ana sebebi ise şehrin genişlemesi sonucu mahallelerin birleşmiş olmasıdır (Kara-İpek, 2019, s.6-7). Köylerde de yine dini inanışlar gruplaşmış, Müslüman ve gayrimüslimlerin bir arada yaşadığı köylerin sayısı yok denecek kadar azdır (Efe, 2018, s.73). Bölgenin Türkleşmesinde çeşitli Türk boylarının bu bölgede iskân edilmesi etkili olmuştur. Türk nüfusu XV. yy.'da toplam nüfusun %85'ini oluşturmuştur. XVI. yy.'a gelindiğinde bu oran %90'ı bulmuştur. 1856'da Kafkaslarda Rus baskısından kaçan Müslümanların Sinop ve çevresine yerleşmesi; karşılığında ise bu civarda yaşayan Gayrimüslim unsurların bir kısmının Rusya'nın da teşvikiyle Kafkasya'ya göç etmesi ile XIX. yy.'da Türk nüfusun genel nüfusa oranı %95'i bulmuştur (Efe, 2018, s.75-79). Osmanlı döneminde Sinop, bölgenin önemli şehirlerinden biri iken, 30 Kasım 1853 Rus Baskınıyla³ neredeyse tamamen

3 Osmanlı Devleti Kavalalı Mehmet Ali Paşa bunalımıyla uğraşırken zayıf düşmüş; Rusya bu fırsatı değerlendirmek istemiş ve Osmanlı'yı yıkarak sıcak denizlere doğru etki alanını genişletmek istemiştir. Osmanlı Devleti'nden sınırları içerisindeki Ortodoks cemaatin koruyuculuğunu talep etmiş ve reddedilmiştir. Bunun üzerine 22 Haziran 1853'te Eflak

yıkılmıştır (Dereli, 2013, s.XXVI; Demir, 2019, s.119; Tırıl, 2010, s.77). Antik Çağlardan beri kültür ve ticaret merkezi olarak anılan Sinop, Rus Baskını ve Kırım Savaşı'ndan sonra bu niteliklerini kaybetmiştir. Özellikle II. Abdülhamit döneminden itibaren İç Kaledeki hapishanesi ve buraya sürgün edilen siyasi suçlularıyla anılmaya başlanmıştır (Dereli, 2013, s.XIV).

Sinop, Tanzimat Dönemi'ne kadar Kastamonu'ya bağlı kadılık iken bu tarihten itibaren Kastamonu'nun eyalet olmasından dolayı Kastamonu'ya bağlı bir sancak olmuştur (Efe, 2018, s.59; Dereli, 2013, s.XXVI; Başoğlu, 1978, s.126-127; Kara-İpek, 2019, s.4; Tırıl, 2010, s.41). Mondros Mütarekesi ile deniz gücünün bağlanması, Sinop'u İtilaf Devletleri karşısında savunmasız bırakmıştır (Efe, 2018, s.12; Tırıl, 2010, s.29-30). 18 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal'in Sinop'a uğraması ile milli teşkilatlanma hızlanmış, Sinop'ta İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali çeşitli protestolara sebep olmuş, Sivas Kongresi'ne delegeler gönderilmiş, TBMM için seçimler yapılmış ayrıca eşkiya faaliyetlerini durdurmak için çalışmalar yapılmıştır (Efe, 2018, s.12; Özdemir, 2007, s.34-35; Efe, 2004, s.VII). Milli Mücadele esnasında özellikle Batı Cephesi için cephane ve silahların taşınmasında Sinop Limanı'ndan çok faydalanılmıştır (Efe, 2018, s.12). 1920 yılında bağımsız bir sancak olan Sinop (Tırıl, 2010, s.41), Cumhuriyet'in ilanından sonra 1924 yılında vilayet olmuştur (Önal, 2017, s.3; Gül, 2018, s.47). Demiryollarına uzaklığı ve karayolu ağına yeteri kadar önem verilmemesi dolayısıyla şehir gelişme olanağı bulamamıştır (Kaya-Yılmaz, 2017, s.140). Sanayisi gelişmemiş bu şehir, günümüzde de en çok göç veren iller arasında yer almaktadır (Gül, 2018, s.47). Mevcut nüfusunun yaklaşık iki katı il dışında yaşamaktadır (Kaya-Yılmaz, 2017, s.137).

2. Osmanlı'da Vilayet Umum Meclisleri

İsimleri, görev ve sorumlulukları zaman içinde değişiklik göstermiş olsa da idari mülki amirler gerek Osmanlı Devleti'nde gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nde önemli görevler üstlenmişlerdir. Osmanlı'da Beylerbeyi, Sancak beyi, Subaşılının görevlerini Tanzimat sonrası Vali, Mutasarrıf ve Kaymakamlar almıştır (Çadırcı, 1988, s.601; Çetin, 2021, s.91-92). Klasik dönem taşra yapılanması da Osmanlı'da eyalet-sancak-kaza biçiminde şekillenmişken, Tanzimat ile birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bu değişiklikleri keskin bir şekilde Tanzimat öncesi ve sonrası olarak ayırmak mümkün değildir. Elbette Tanzimat öncesinde de bazı idari düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. III. Selim ile başlayan, II. Mahmud ile devam eden bu idari reform hareketleri, Tanzimat ile daha sistemli bir şekle bürünmüştür (Alpaslan, 2019, s.14; Yılmaz Aslantürk, 2018, s.142; Lamba, 2016, s.133). Osmanlı idari yapısının merkezini sancaklar oluşturmuştur (Çetin, 2021, s.93). Zira Osmanlı Devleti'nde fethedilen bölgeler sancak yapılmıştır (Alpaslan, 2019, s.13).

ve Boğdan'ı işgal etmiştir. Tüm bu gelişmeler neticesinde 4 Ekim 1853'te Osmanlı Devleti Rusya'ya nota vererek girdiği bu bölgeleri 15 gün içerisinde boşaltmasını istemiştir. Rusya gerekliliklerini yerine getirmeyince fiilen savaş başlamıştır. Osmanlı ordusu Balkanlarda başarılı da olmuştur. Bu arada Kafkas ordusuna asker ve mühimmat desteği sağlayan gemileri koruma ve sahillerin güvenliğini üstlenen Osmanlı donanması İstanbul'dan hareket etmiştir. Ancak fırtınaya yakalanınca Sinop'a sığınmıştır. Bu haberi alan Osmanlı merkezi yönetimi, bir Rus baskısının olabileceği ihtimalini düşünerek donanmayı derhal İstanbul'a çağırması ise de donanma komutanı Osman Paşa hava muhalefetini öne sürerek bu isteğin gereğini yerine getirmemiştir. Bilgi için bkz. (Efe, 2018, s.60-61; Dereli, 2013, s.XXVI). Balkanlarda aldığı yenilgiyi sindiremeyen Rusya, bu durumu fırsat bilerek 30 Kasım 1853'te Sinop Limanına demirlemiş, Osmanlı gemilerini ve Sinop şehrini topa tutmuştur. Yangın çıkarmak amacıyla şehre yağlı kumaş parçaları da atmıştır. Bu yangınların büyümesi sonucunda 220 dükkân, 7 mescit, 2 okul, 300'e yakın ev yanmıştır (Yanan yerlerin rakamları çeşitli kaynaklarda farklılık göstermekle birlikte yaklaşık olarak bu şekildedir). Rusya tarafında 38 ölü, 240 yaralı var iken, karşılığında Osmanlı'dan yaklaşık olarak 2000-3000 kişi hayatını kaybetmiş ve 6 subay ve 150 er esir düşmüştür. Bilgi için bkz. (Dereli, 2013, s.XXVI; Efe, 2018, s.60-66; Demir, 2019, s.119).

Tanzimat ile idari yapıda gerçekleştirilen ilk düzenleme, eyalet sisteminden vilayet sistemine geçilmesi olmuştur (Alpaslan, 2019, s.15). Bu dönemde valilerin yetkileri kısıtlanmış, merkezden atanan memurlar ile işler yürütülmeye özen gösterilmiştir (Alpaslan, 2019, s.15; Demir, 2014, s.61). Bu dönemde ayrıca bölgeden kişilerin yönetimde söz sahibi olması düşünülmüş, bu bağlamda yerel meclisler kurulmuştur (Kaynar, 2010, s.235; Alpaslan, 2019, s.15). 1840 düzenlemesi ile sancaklara muhassıl diye tabir edilen devlet görevlileri atanmıştır. Her sancağa ise bir *Muhassıllık Meclisi* açılmıştır. Muhassıllar, sancak yetkililerinin mali sorumluluklarını devralmışlardır. Böylece vali ve mütesellimlerin hazine gelirlerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarının önü alınmak istenmiştir (Tuncer, 2016, s.575). 1842 düzenlemesi ile muhassıl meclislerinin yerini *Memleket Meclisleri* almıştır. Muhasılların görevlerini eyaletlerde valiler, sancaklarda kaymakamlar devralmıştır (Tuncer, 2016, s.576). 1842 düzenlemesiyle ayrıca kaza idari birimleri oluşturulmuştur.⁴ İdare: eyalet, sancak ve kaza şeklinde üçe ayrılmıştır. Eyaletlere valilerin, sancaklara kaymakamların ve kazalara müdürlerin başkanlık etmesi sağlanmıştır (Alpaslan, 2019, s.18-19). 1849 yılında *Eyalet Meclisleri Nizamnamesi* çıkarılmıştır (Demir, 2014, s.62; Tuncer, 2016, s.577). Bu düzenleme ile sancaklar bünyesinde küçük meclisler oluşturulmuştur (Alpaslan, 2019, s.19). Ayrıca her yöneticinin görevi ayrıntılı olarak açıklanmıştır (Alpaslan, 2019, s.20; Demir, 2014, s.62). Valilere, merkez ile kaymakamlar arasında aracı rolü verilmiştir (Alpaslan, 2019, s.20). 1842-1849 düzenlemeleri sonrası eyalet merkezlerinde *Büyük Meclis* adı verilen bir yapılanma şekillendirilmiştir. Bu yapılanmanın başı vali olmuştur. Bu meclislerde eyaletin bütün sorunları tartışılıp karara bağlanmış, hatta meclis bir mahkeme gibi de çalışmıştır (Demir, 2014, s.62).

1852 düzenlemesi ile valiler yeniden üstün yetkilerle donatılmıştır (Alpaslan, 2019, s.21; Kurt, 2019, s.32). Taşra meclislerinin askeri, idari ve ekonomik yetkileri valilere geçirilmiştir. Bunların dışında kaymakamları göreve getirme ve görevden alma yetkisi de verilmiştir (Alpaslan, 2019, s.21). 1958 düzenlemesi 46 maddeden oluşmuştur. İdari yapı: eyalet, sancak, kaza ve köy olarak belirlenmiştir. Bu bölgelerin yöneticilerinin ise yine vali, kaymakam ve müdür olması sağlanmıştır (Alpaslan, 2019, s.22; Tuncer, 2016, s.577).

1864 yılında Fransız vilayet sistemi baz alınarak *Vilayet Nizamnamesi* hazırlanmıştır (Demir, 2014, s.62; Tuncer, 2016, s.578). Bu düzenleme, Tanzimat sonrası taşra teşkilatı ile alakalı olarak yapılan ilk sistemli düzenlemedir (Tuncer, 2016, s.578). Buna göre: vilayet⁵, sancak, kaza, köy ve nahiyeler⁶ oluşturulmuştur (Lamba, 2016, s.136; Tuncer, 2016, s.579; Kurt, 2019, s.46; Çetin, 2021, s.95). Vilayetler vali, sancaklar mutasarrıf, kazalar kaymakam, köyler ise muhtarların yönetimine bırakılmıştır. Valilerin atamasının merkezden yapılması kararlaştırılmıştır. Sadece muhtarların seçimi halka bırakılmıştır. Onun dışındaki türlü memurun merkezden atanması kararlaştırılmıştır (Alpaslan, 2019, s.23-24; Demir, 2014, s.62-63; Tuncer, 2016, s.579). Nizamnamede vilayetlerde *Vilayet İdare Meclisi*, yılda bir kez toplanmak üzere *Vilayet Umumi*

4 Kaza: kültürel ve ekonomik yönden etrafındaki köylerin merkezi haline gelmiş, şehir ve kasabaların köyleriyle birlikte oluşturduğu bölgelere verilen isimdir. Bilgi için bkz. (Kurt, 2019, s.6).

5 Vilayetler, eyaletlerden de büyük yerleşim bölgelerine verilen isimdir. Bilgi için bkz. (Alpaslan, 2019, s.23; Keskin, 2007, s.132).

6 Birkaç köyün toplamı olan, kaza olmayan yerleşim bölgeleri. Bilgi için bkz. (Alpaslan, 2019, s.23; Kurt, 2019, s.46).

Meclisi, sancaklarda *Liva İdare Meclisi*, kazalarda *Kaza İdare Meclisi* ve köylerde *İhtiyar Meclisleri* kurulması yer almıştır (Tuncer, 2016, s.579; Kurt, 2019, s.46). Bu düzenlemeler ile, yöneticilerin görüşlerinin idareye yansıtılması sağlanırken, aynı zamanda onların keyfi uygulamalarının da önü kesilmek istenmiştir (Kurt, 2019, s.46). Nizamnamenin 29-42. maddeleri sancaklar ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Nizamnameye göre sancakların idari, mali ve güvenlik amiri mutasarrıftır ve padişah tarafından atanacaklardır. Bu yöneticiler padişaha karşı sorumlu olacaklardı ve merkezden gelen direktifleri sancaklarda uygulamak ile mükellefler. Düzenlemeye göre sancaklarda idari meclisler oluşturulmuştur. Merkez kazanın hâkimi, müftüsü, liva muhasebecisi, tahrirat müdürü ve Gayrimüslim halkın ruhani lideri bu meclisin doğal üyeleri idi. İki Müslüman, iki Gayrimüslim dört üye ise seçim ile belirlenmekteydi (Alpaslan, 2019, s.25-26).

1864 düzenlemesini 1871 *İdare-i Umumiye-yi Vilayet Nizamnamesi* takip etmiştir (Alpaslan, 2019, s.27; Demir, 2014, s.63; Tuncer, 2016, s.579). Bu düzenlemede dikkat çeken ayrıntı, merkezi otoritenin gücünün daha da arttırılması düşüncesidir (Ortaylı, 2008, s.500; Demir, 2014, s.63). *İdare-i Nevahi Nizamnamesi* ile 1876'da nahiye idaresi düzenlenmiştir (Kurt, 2019, s.59). 1877 yılında Osmanlı Devleti sınırları içerisindeki tüm belediyeleri aynı idari düzen içerisinde toplayan *Vilayet Belediye Kanunu* çıkarılmıştır. 1877 kanununa göre tüm şehir ve kasabalarda belediye kurulması gündeme gelmiştir. Ayrıca nüfusu 40.000'i aşan yerlerde birden fazla belediye kurulabilmesinin önü açılmıştır. Kurulan belediyelerden ise 6 ile 12 arasında üyesi olanların belediye meclislerinin, gizli oy açık sayım esasına göre halk tarafından seçilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kanun ile taşra belediyeleri tüzel bir kişilik kazanmıştır. Bu kanun 1930 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Yılmaz Aslantürk, 2018, s.146; Faroqhi, 2005, s.275).

Tanzimat sonrası idari yapıda gerçekleştirilen düzenlemelerin ortak paydası eyalet meclislerinde azınlıkların gerektiğinde temsil edilmesini sağlamak için Avrupa'nın baskılarıdır (Ortaylı, 2008, s.59; Alpaslan, 2019, s.22; Demir, 2014, s.62). Tanzimat sonrası Meşrutiyet döneminde de idari yapıda benzer düzenlemeler devam etmiştir. Kanun-i Esasi hazırlanırken yönetimle ilgili maddelere de anayasada yer verilmiştir (Demir, 2014, s.64). 1908'de II. Meşrutiyet döneminde de vilayet yönetimi ile ilgili düzenlemeler yapılmış, 15 Mayıs 1913'te çıkarılan *İdare-i Umumiye-yi Vilayet Kanunu Muvakkatı*'na kadar uygulama fırsatı bulunamamıştır. Osmanlı Devleti'nin idari alanda yaptığı bu son düzenleme (Tuncer, 2016, s.574) ile valiler güçlendirilmiştir. Yerel hizmetler ise mahalli idare biriminin yönetimine verilmiştir. Sonuç olarak vilayete tüzel kişilik kazandırılarak, kendi gelir kaynaklarının olması sağlanmıştır (Demir, 2014, s.64). Günümüz İl Özel İdareleri oluşumu, bu düzenlemeye dayanmaktadır (Lamba, 2016, s.138).

1921 Teşkilat-ı Esasi ile sancak oluşumu ortadan kaldırılarak (Lamba, 2016, s.138; Tuncer, 2016, s.594), ademi merkeziyet güçlendirilmiştir (Alpaslan, 2019, s.31; Demir, 2014, s.65; Keskin, 2007, s.130). İl meclis üyelerinin halk tarafından seçilmesinin yolu açılmıştır (Demir, 2014, s.65; Lamba, 2016, s.138). Bu düzenlemeyi diğerlerinden ayıran en büyük özelliği vilayetlere özerlik verilmesidir. Bundan önceki hiçbir düzenlemede özerklik kelimesi geçmemiştir (Tuncer, 2016, s.594).

Osmanlı Devleti'nde danışma meclisi olarak hayata geçirilen *Vilayet Umum Meclisleri*, Cumhuriyet ile de devam etmiştir. Bu meclisler hem merkezden gelen direktifleri uygulamış hem de bölgenin eğitim, sağlık, bayındırlık gibi işlerini yürütmüşlerdir. Günümüzdeki İl Özel İdareleri benzeri bu yapılanmalar,

Tanzimat ve Islahat sonrası idari yapıda gerçekleştirilen çeşitli değişiklikler ile şekillenmiştir (Demir, 2014, s.59-61).

3-SİNOP LİVASI MECLİS-İ UMUMİSİ GÖRÜŞMELERİ

3.1.Sinop Livası Meclis-i Umumisi'nin Açılması

Tanzimat dönemi itibariyle modern özelliklere sahip yerel yönetim birimleri kurulan Osmanlı Devleti'nde yerel meclisler Cumhuriyet dönemine doğru ilerlerken sık sık değişikliklere uğrayarak gelişim göstermiş, önceleri merkezi otoriteyi etkin kılmak için kullanılan yerel meclisler yeni Türkiye ile birlikte daha bağımsız bir yapıya bürünmüştür. (Çadırcı, 1993, s.3)

Sinop'ta meclis, 8 Aralık 1921 Perşembe günü saat birden sonra amirler, askeri-mülki erkân ve memleket eşrafının hazır bulunduğu şekilde Hükümet Konağı'nda toplanmıştır. Toplantı Müftü Salih Hulusi Efendi'nin okuduğu dua ile açılmıştır. Meclis Başkanı Mutasarrıf Zihni Efendi meclisi açış konuşmasında önceki seneye ait meclisin düzenleyip tutanak altına aldığı bütçenin suretinin ayrıntılı olarak mevcut olduğunu belirtmiş; gelecek yıla dair ise eksiklerin çok olduğunu buna karşılık gelirlerin az olduğunu söylemiştir.

Sinop üyesi Arif Bey'in teklifi üzerine vatanımızı kahramanca müdafaa eden gazileri yüceltmek ve şehitleri kutsamak amacıyla Büyük Millet Meclisi Heyetine telgraf çekilmesi önerisinde bulunmuş ve kabul edilmiştir.

Meclis Başkanı, Ayancık âzâsı Ethem Efendi'nin memuriyete tayini dolayısıyla yerine 8 Ekim 1921'de mahalli meclis heyeti tarafından Hacı Kadim-zâde Rüşdî Bey'in seçildiğine dair 183 numaralı mazbatanın okunmasını istemiş, karar oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Başkan yardımcısı ve kâtiplik için seçim yapılmış ve ikinci başkan olarak Akif Bey; kâtip olarak Rüşdî Bey seçilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

3.2.Meclis-i Umumide Gündeme Gelen Konular

Sinop Meclis-i Umumisinde yapılan toplantılarda diğer şehir meclislerinde olduğu gibi ağırlıklı olarak mali konular üzerinde çalışmalar yapılırken eğitim, sağlık, bayındırlık ve iskân alanlarında da faaliyet yürütülmüştür. Ele aldığımız toplantıda Encümen Başkâtibi Hüseyin Hilmi Efendi tarafından Livânın İzahnamesi okunmuştur. İdâre-i Umûmiyye-i Vilâyet Kanunu'nun 128. Maddesi uyarınca önceki yıl ilk kez toplanmış olan meclisin ilk bütçe tahsisi ve bu bütçenin harcandığı kalemler okunmuştur. Buna göre mecliste önceki yıl 7.012.160 kuruş gelir elde edilmesi tahminine karşılık 7.382.160 gider kabul edilmesi dolayısıyla 370.000 kuruş bütçe açığının Hazine-i Maliye'den yardım olarak talep edildiği ancak bütçe yetersizliğinden dolayı reddedildiği açıklanmıştır.

22 Şubat 1921 tarihli kanun gereği bütçe hesaplamaları gelir-gider dengeleri düzenlenerek bütçe 16 Mayıs 1921 tarihli kararname ile Hey'et-i İcraiyye ve Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na tasdik edilmek üzere sunulmuştur. Tasdik için gönderilen bütçe içerisinde harcamaların yerleri belirtilmiştir. Önceki yıla göre 1921 senesi bütçesinde fazlalık olduğunun altı çizilmiştir. Bu fazlalığın nedeni olarak da sancağın Kastamonu'dan ayrılması gösterilmiştir. Zira daha önce hazineden gelen yardımlar, Kastamonu merkez defterdarlığından dağıtılıyor, dolayısıyla gelirlerin büyük bir kısmı merkezde kalıyordu. Sancağın Kastamonu'dan ayrılması ile

bu yardımlar doğrudan sancağa yapılmış ve sancağın ihtiyaçları doğrultusunda yerinde harcamalar yapılabilmektedir.

20 Kasım 1921 tarihine kadar mal sandığından istifade edilen miktar açıklanmıştır. Merkezden gelen yardımların öteden beri mal sandıklarınca dağıtıldığına, geçen yıllarda bütçe onaylandıktan sonra paranın tek seferde havale edildiğine ancak Büyük Millet Meclisi'nin bütçenin tanzim ve tasdikini ertelemesi dolayısıyla bahsi geçen sene ödemelerinin Haziran ve Eylül aylarında iki taksit olarak geldiğine açıklık getirilmiştir. Son olarak, Ekim 1921 tarihinde Maliye Vekâletinden alınan tebligat ile aynı sene içerisinde “aşar gelirleri tahsisatı hiçbir tarafa sarf olunmayarak özel idarelere verilmesi” emrinden dolayı sene sonuna kadar verilen miktar kâfi görülmüştür (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Temettü’at vergisi

Birinci kısım üçüncü fasılda toplanan temettü’at vergisinin tahmin edilenden daha fazla olduğu ve bunların bir kısmının tahsil edildiği kayda geçirilmiştir. Dördüncü fasılda hayvancılıktan elde edilen vergilerin tamamının tahsil edildiğine yer verilmiştir. Beşinci fasılda ferağ ve intikal harçlarından elde edilen gelir kayıtları mevcuttur. Altıncı fasılda savaş vergilerinden kaydedilen gelirlere yer verilmiştir. Birinci kısımda elde edilen gelirler önceki yıl ile mukayese edilmiş ve rakamsal olarak fazlalıklar ve eksikler gerekçeleriyle ifade edilmiştir. (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Tarik-i Bedel

İkinci kısımda bütçedeki gelirlerin en öncelikli olanının Tarik-i Bedeli Nakdisi⁷ olduğuna ve bu gelirlerin önceki yıl ile mukayesesine yer verilmiştir. Ayrıca silah altına alınan mükelleflere de gerekli şekilde indirim uygulanacağı yer almıştır. Yıl içinde toplanması gereken bu verginin silah altına alınanlar ve toplamada bazı aksaklıklar dolayısıyla yarısının toplanabildiğine değinilmiştir. Bu tahsilatın muhtar veya ihtiyar heyetince yapılmasında sıkıntılar yaşandığı için bu vergileri toplamak için özel tahsildar memurlarının atanması teklifinin 4-5 Aralık 1921’de Büyük Millet Meclisi’ne telgraf çekilerek bildirildiği açıklanmıştır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Zebhiyye resmi

Sekizinci fasılda livanın önemli gelir kalemlerinden olan zebhiyye resmi’nin (kasaplardan alınan vergi) tahmin edilenden fazla toplandığına, toplanan rakamın önceki yıldan da fazla olduğuna yer verilmiştir.

7 Osman Devleti, XIX. yy.’da her alanda kötüye gidişi neticesinde ekonomik çıkış yolları aranmıştır. Bu dönemde yol çalışmaları da sekteye uğramış bu nedenle beden ve madden vatandaşların bu çalışmalara iştirak etmesini sağlamaya yönelik 23 Şubat 1848’de “*Memalik-i Mahruse-i Şahane Yolların Tanzim ve Tesviyesi Hakkında Nizamname*” kabul edilmiştir. Buna göre: 18-60 yaş arası erkeklerin beş sene içerisinde 20 gün yol inşaatlarında çalışması zorunluluğu getirilmiştir. 1890 yılında yükümlülük yaşı 20’ye çekilmiş ve görevini yerine getirmeme durumunda her gün için belli bir verginin devlet hazinesine yatırılması şartına bağlanmıştır (Uğur-Altundağ, 2021, s.172). Osmanlı Devleti’nin bu gibi ekonomik çöküntüleri yeni kurulan Türkiye Devleti’ne miras kalmıştır. Dolayısıyla bu yeni dönemde de bu gibi ana vergi kalemlerine yer verilmek durumunda kalmıştır. Bu doğrultuda 21 Şubat 1921 tarihinden itibaren “*Tarik-i Bedeli Nakdisi*” yürürlüğe girmiştir. Buna göre 18-60 yaş arası erkek nüfus mükelleftir. Bedelin belirlenmesi il meclislerine bırakılmıştır. Hazineden maaş alan herkes bu verginin mükellefidir ve bedeli maaşlarından kesilir. Bu bedeli ödemeyenler ise kendi köy ve kasabalarına üç saati aşmayacak mesafede bulunan bölgelerde dört gün çalışmakla yükümlüdürler (Uğur-Altundağ, 2021, s.173). Bu düzenleme, 25 Şubat 1952 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır (Uğur-Altundağ, 2021, s.187).

Bu vergilerin bir kısmının 20 Kasım 1921 tarihine kadar tahsil edildiğine geri kalanının ise bu tarihten sonra toplandığına ve bahsi geçen miktarın tamamının tahsil edilebildiğine açıklık getirilmiştir.

Okul ve Emlak gelirleri

Dokuzuncu faslın birinci maddesinde okul ve emlak gelirlerinin önceki yıla göre arttığını ve tamamının tahsil edildiğine açıklık getirilmiştir. On ikinci fasılda geçen livanın ikinci derecede önemli kalemi olan eğitim giderlerinin tamamına yakınının karşılandığını ancak tahsilatların sadece %27'sinin yapılabildiğini ve bu eksikğin bir an önce tamamlanması için kati emir çıkarıldığı belirtilmiştir. On üçüncü fasılda gelmesi beklenen yardım ve bağışlardan hiçbir gelir kaydedilmemiştir. Burada ayrıca önceki yıla ait tahsil edilemeyen alacakların da tahsil edilmesi yönünde çalışmalar yapılacağına değinilmiştir.

Tüm gelir giderler sonrası geriye kalan kısmın en mühim parçasını tariki bedeli oluşturduğu için bu yönlü verilerin güncellenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Zira veriler çok eskilere dayandığı için zamanla ölmüş olan kimseler, silah altına alınmış olanlar vb. kişiler de vergi mükellefi görülebilmekteydi. Dolayısıyla tahsil edilmesi gereken miktarla tahsil edilebilen miktar arasındaki açık azımsanamayacak miktarlarda çıkmakta idi. İlaveten geçen yıldan mal sandığında kalan 1.779 liranın tahsili için de uzun görüşmeler yapıldığı ve bu miktarın mal sandığından temin edildiğine yer verilmiştir.

Daha önceleri Dahiliye Nezareti'nin tütün gelirlerinden sancağa belli bir miktar yardım aktarılacağı telgrafla belirtilmiş olmasına rağmen bu vaat yerine getirilmemiştir. Bu hususta 3 Ağustos 1921 tarihinde Dahiliye ve Maliye Nezaretlerine yazıldığı ancak bir sonuç alınmadığı açıklanmıştır. Meclisçe görülen lüzum üzerine ehliyetleri tahakkuk eden bazı muallimlerin maaşlarına zam yapılmıştır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Bayındırlık İşleri

Sinop azası Seyyid Bilal, Sinop Karasu yolu ile Ayancık Çayı üzerindeki köprü ve Sinop-Gerze üzerindeki yola ilaveten bayındırlık için gerekli olan alet-edevatın satın alınması için maddi olanakların eksik kalmasından dolayı bu işlerin bir kısmının tamamlanamadığı açıklanmıştır. Geriye kalan işlerin tamamlanabilmesi için meclisten ek bütçe çıkarılması talep edilmiştir. Ayancık Çayı üzerine kurulacak olan köprünün inşaatı için gerekli olan su kirecinin İstanbul'dan getirilmesinin ertelenmesinden dolayı bu inşaata da başlanamamıştır. Gerekli malzemelerin temin edilmesiyle 1922 senesinde bu inşaata başlanabileceği açıklanmıştır. Ancak 1922 bütçesine 1.000 lira ek ödenek çıkarılması talep edilmiştir. Sinop-Karasu yolu ve Sinop Gerze Köprüsü için ise yeniden ödenek ayrılmasına gerek olmadığı seneye inşaatlara başlanırsa mevcut bütçe ile idare edilebileceği açıklanmıştır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Eğitim İşleri

Osmanlı Devleti yıkılışa giderken her alanda olduğu gibi eğitim alanında da oldukça zayıf durumdaydı. Sinop'ta cumhuriyet öncesi dönemde nüfusun neredeyse yarısının okuma yazma bilmediği saptanmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu durumdan eğitim faaliyetlerinin yetersizliğinin de etkisi olduğu aydınlar tarafından fark edilmiş, Cumhuriyet dönemiyle birlikte eğitim alanında da yenileşme başlatılmıştır. Bu doğrultuda okuma yazma oranının artırılması, öğretmen yetiştirilmesi, okul inşa edilmesi gibi çalışmalar başlatılmıştır. Sinop'a

da yansıyan bu gelişmeler neticesinde daha önce Kastamonu Meclis-i Umûmi tarafından lağvedilmesine karar verilmiş olan Sinop Dâru'l-Mualliminin tekrar açılması kararlaştırılmıştır. Mevcut bütçeyle okulun yanına bir mutfak, bir de çamaşırhane yapılmıştır. Bu okul kapatıldığı sıra öğrencileri dağıtılmış olduğundan, bahsi geçen öğrenciler tekrar toplanmıştır. Yeni kayıtlar da alınarak okulun bütün sınıfları oluşturulmuştur. Beşinci sınıfta beş öğrenci olduğu, bunlar mezun olunca sancağın beş muallime kavuşacağına sevinçle altı çizilmiştir. Ancak eğitim işlerini maddi olanaksızlıklar kadar muallim eksikliği de olumsuz etkilemektedir. Önceki yıl Sinop merkez kazasında on dört, Boyabat kazasında yirmi üç, Gerze kazasında on, Ayancık kazasında yirmi iki mektep için ödenek kabul edilmesine rağmen açılması planlanan bu okullardan kırk altısı muallim yokluğundan dolayı kapalı kalmıştır. Sinop merkez kazasında sekiz, Boyabat'ta beş, Ayancık'ta altı ve Gerze kazasında dört köy mektebi açılabilmiştir. Burada ödenek bulmanın kolay olduğu ancak muallim eksiğinin giderilmesinin çok zor olduğunun anlaşılmaktadır. Bu nedenle Livâ Tedrisât-ı İbtidâiyye Meclisi tarafından hem hali hazırda çalışan muallimleri eğitmek, hem de yeniden muallimliğe talip olanlara kısa bir eğitim vermek üzere bir kurs oluşturulduğu açıklanmıştır. Kursta çok üstünkörü sorular sorulmasına rağmen sınava alınan muallimlerden çok az bir kısmı ehliyet sahibi olabilmıştır. Geri kalanının görevine son verilmiş, bu durum muallim açığını daha da artırmıştır. Zira çocukları ehliyetsiz muallimlere emanet etmektense ve bu zatlara maaş verilmesinden okulların kapalı kalması daha hayırlı görülmüştür. Dolayısıyla bütçeden de hatırı sayılır bir miktar para harcanamamıştır. Bu nedenle yeni bütçenin buna göre çıkarılması istenmiştir. Ayrıca daha önce Kastamonu kazasının aldığı okul inşaat kararları yerine getirilemediğinden dolayı tekrar bu inşaatlar için bir keşif yapıp, raporlar hazırlanıp, inşaatlara başlanması istenmiştir. Gerze'deki inşaat mahalli plana göre devam etmektedir. Sinop, Boyabat, Gerze ve Ayancık'taki okulların tadilat işleri için özellikle de köy okulları için bu bölgelere gerekli maddi ödenek gönderilmiştir. İnşaat işleri dışında okullarda kullanılacak kırtasiye masrafları için ve ihtiyaç sahibi öğrencilerin kitap ve defter yardımları için bütçeden pay ayrılmıştır. Okullar için gerekli olan kitaplar İstanbul'dan temin edilmiştir. Daha önceleri Kastamonu'dan böyle talepler olduğu halde çok sınırlı miktarda basılı yayın yardımı dışında yardım görmedikleri de ilave edilmiştir. Sancağın müstakil olması sayesinde bu işlerin yerine getirilebildiği vurgulanmıştır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

Sağlık İşleri

Tutanakların sağlık işleriyle ilgili kısmında şehirde tıbbi cihazların nakliyesi ve bakımı için ayrılan bütçenin (salgın bir hastalık görülmediği için) tamamının harcanmadığını, geriye kalanının Boyabat ve merkez hastanelerdeki tıbbi cihazların bakım ve onarımı için bu merkezlere transfer edildiği belirtilmiştir. Yine sağlık kuruluşları için ayrılmış olan bütçe ile merkezde bulunan hastanenin kötü durumdaki ameliyathanesi bakımdan geçirilmiş; Gerze ve Ayancık'taki dispanserlerin ihtiyaçlarına göre tadilatlarına girilmiştir. Sıtma ile mücadele için ayrılan bütçe ile İstanbul'dan çeşitli ilaçlar getirtilmiştir. Sağlık kuruluşlarında gerekli olan kâğıt evrak, İstanbul matbaalarında basıldığı için hem gecikmeler yaşanıyor hem de masraf artıyordu. Bu durumdan dolayı liva için bir matbaa açılmıştır.

Ziraat, ticaret, sanayi için önceki sene bütçesinin müsait olmadığından bu hususlarda hiçbir icraatta bulunulmadığı tutanaklarda belirtilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

3.3.Meclis-i Umumide Görüşülüp Karara Varılan Konular

1- 29 Aralık 1920 tarihinde Ayancık Kazasının Çanlı Nahiyesi Osmanlı, Eyandun Nahiyesi merkezinin Heleeldi'ye nakliyle Türkeli olarak isimlendirilmişlerdir. 4 Ocak 1921'de Kefevi mahallesinden Ada ismiyle bir köy kurulmuştur. 15 Ocak 1921'de Gerze kazasına bağlı altı köy ve Sinop merkez kazasında bazı köylerin isimleri değiştirilmiştir.

2- 4 Ocak 1921 tarihinde, ilkbaharda yapılması planlanan at koşularının gelirinin yarısının Hilâl-i Ahmer'in kullanımına verilmesine karar verilmiştir.

3- 8 Ocak 1921'de Sinop'ta bir hapisane yapılmasına karar verilmiş ancak gerçekleştirilememiştir.

4- Sultan-ı Alâeddin Medresesi yanında merkezdeki ve kazalardaki bazı medreselerin onarımı ve yeniden açılması için çeşitli teşebbüslerde bulunulmuş ancak bütçenin elvermemesi dolayısıyla açılışları yapılamamıştır.

5- 15 Ocak 1921'de Sinop kazası dahilinde Kabalı merkezli bir nahiye, 22 Ocak 1921'de Boyabat kazası dahilinde iki nahiye kurulmasına dair kararın Büyük Millet Meclisi'nce olumlu karşılandığı ve bu konudaki müzakerelerin devam ettiği açıklanmıştır.

6- 15 Ocak 1921'de Boyabat'ta bir hükümet konağı inşası hakkında görüşülmüştür.

7- Yine aynı toplantıda çiftçilerin borçları hakkında da görüşülmüştür.

8- 18 Ocak 1921'de aşar vergisinin kaldırılmasıyla ilgili görüşülmüştür.

9- Frengi salgını tehdidine karşılık daha önce sancaktan alınan iki seyyar doktorun iadesi hakkında Sıhhiye Vekâleti'ne yazıldığı; genel bütçeden bu doktorların masraflarının karşılanamayacağı, ancak yerel bütçe bu yükü omuzlanırsa doktor tayininin yapılabileceği cevabı alınmıştır. Bu hususun meclisteki oylamaya göre şekilleneceği belirtilmiştir.

10- Yine aynı toplantıda, Gerze'de bir hastane açılması görüşülmüş, ancak şartlar gereği bir dispanser açılabilmiştir.

11- Bahsi geçen toplantıda Gerze'de Ziraat Bankası şubesi açılması istenmiştir. Bu hususta merkeze yazı yazılmış olduğu, cevap beklendiği belirtilmiştir.

12- Adı geçen toplantıda Sinop Hapishanesi bünyesinde bir dârü'l mesâ'i (atölye) kurulması görüşülmüştür.

13- 25 Ocak 1921'de alınan karar gereği merkezden Ayancık ve Gerze için birer veteriner talep edildiği ancak bu memurların çoğunun silah altında olmasından dolayı olumlu cevap alınamadığı belirtilmiştir.

14- Aynı toplantıda yolları tahrip eden su yollarının halk tarafından tamir edilmesi hakkında görüşülmüş, 15 Şubat 1915 tarihli yasa gereği bu onarım işinin bir an evvel yapılması emredilmiştir.

15- 30 Ocak 1921'deki toplantıda Jandarma dairesinin işgal ettiği yerin kiralanması konusu görüşülmüş ve Mart 1921'den beri bu miktarın tahsil edildiği açıklanmıştır.

16- Aynı toplantıda Ayancık Gebelid İskelesi'nde lağvedilen Duyûn-ı Umûmiyye'nin tekrar oluşturulması istenmiş, bu konuda Trabzon Baş Müdüriyetiyle yazışmalar neticesinde olumsuz cevap alındığı belirtilmiştir.

17- Ayancık Çatalzeytin ve İnebolu'ya uzanan yol güzergâhının Ayancık'tan Kula yalısına kadar olan bir saatlik kısımda kış aylarında karşıdan karşıya geçmekte zorluk yaşandığından dolayı bu güzergâhın iyileştirilmesi için 29 Ocak 1921 tarihinde bir karar alındığı hatırlatılmıştır. Bu maksatla bölgeye gönderilen mühendis Rauf Bey raporunda bölgenin elde olan bütçe ve imkânlarla iyileştirilemeyeceği sorunun ancak tünel vb. ile ortadan kaldırılabileceğini belirtmiştir. Bu gibi işlerin ise bütçede yeterli karşılığı olmadığı gerekçesiyle yapılmadığı açıklanmıştır.

18- Gerze-Durağan yol güzergâhı hakkında daha önce alınan karara göre keşif evrakının henüz yazılmamış olmasından dolayı bu işin tekrar yapılmasına karar verilmiştir.

19- Boyabat'ta hapisane olarak kullanılan binanın maarife mi yoksa vakfa mı ait olduğunun henüz araştırıldığı açıklanmıştır.

Son toplantıda Encümen-i Dâimi Âzâlığına seçilen Âkif ve Sıdkı Bey'lerden Sıdkı Bey, Eylül 1921'de silah altına alınmış olduğundan yerine Abdulkadir Efendi atanmıştır. Ayancık Âzâsı Edhem Efendi'nin Mal Müdürlüğü'ne tayin edilmesi dolayısıyla azalığı düşürülmüştür.

İzahnamenin okunmasından sonra Sinop Mutasarrıfı Zihni Bey, meclisin görüşlerini almak istemiştir. Bunun üzerine Âkif Bey dinlenen izahname ile ilgili hemen olumlu veya olumsuz görüş belirtemeyeceklerini, Hey'et-i Umumiye Komisyonu tarafından değerlendirilmesi için izahnamenin askıda bırakılmasını teklif etmiş ve ekseriyetle kabul edilmiştir.

Sancağın ihtiyaç ve hizmetlerini yapması için vilayet kanunu gereği tanzim edilen bütçenin hangi surette kullanıldığına dair mütalaaname takdim edilmiştir. Buna göre: geçen yıl 7.012.160 kuruş gelir, 7.382.160 gider tahmini olarak tasdik edilmiştir. 370.000 kuruşluk açık ise merkezi hükümetten talep edilmiştir. Bu talep olumlu yanıtlanmamış ancak livanın tarik-i bedel nakdisi gelirlerinden bu açık kapatılabilemiştir. Ayrıntılı şekilde en ufak harcamalar bile kaydedilmiş ve okunmuştur (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

3.4. Tanzim edilen Bütçe ile ilgili Encümen-i Daimi Mütalaası

Daha önce 48.000 kuruş olan aza yevmiyeleri 24.000 kuruş olarak belirlenmiştir. Sancağın kırtasiye ve evrak giderleri için düşünülen 22.000 kuruşun yetersiz kalacağına anlaşıldığı üzerine 33.000 kuruş ilave edilmiştir. Memurların yolluklarını karşılamak için 20.000 kuruş, anbar icarı için 1.200 kuruş, silindir masrafı için 10.000 kuruş, alet-edevat nakliye ve tamir işleri için 5.000, döşeme-ısıtma-aydınlatma gibi giderler için 5.000, kırtasiye giderleri için 12.000, tedrisat-ı iptidaiyye müfettiş giderleri için 48.000 kuruş ve bu müfettişlerin kullanımı için 2.400 kuruş kırtasiye masrafı kaydedilmiştir. Boyabat Merkez Mektebi icarı için daha önce istenmiş ancak onaylanmamış olan 10.800 kuruş ilave edilmiştir. Tarik-i bedel nakdisi kapsamında muhtar ve ihtiyar heyetine %3 nispetinde verilecek aidat için 100.000 kuruş toplanmıştır. Tarik-i bedel nakdisindeki artış nedeniyle Ziraat Bankası aidatı da 30.000 kuruş artırılmıştır. Mekâtib-ı tâliyye maaşları için ayrılan bütçede sehven 1.200 kuruş eksik hesaplanan miktar ilave edilmiştir. Matbaa kurulması için 250.000

kuruş, matbaa masrafları için de 50.000 kuruş ayrılmıştır. Gerze’de inşa edilecek cami ve okul masrafları için 150.000 kuruş ayrılmış, ancak Mekatıb-ı İptidâiyye maaşlarının tedrisât-ı ibtidâiyye kanununa göre yarısının halktan vergi olarak toplanması kararı gereği 50.000’i bütçeye kazanç olarak kaydedilmiştir. Toplam olarak 8.210.160 kuruş kazanç; 6.720.160 kuruş adi, 1.490.000 kuruş fevkalade masraf olarak kaydedilmiş ve 16 Mayıs 1921 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bütçenin en büyük üç gelir hanesini tarîk-i bedel nakdîsi (3.444.000), maârif tekâlif-i mecbûresi (1.272.000) ve hisse-i maârif mu’âdili (2.160.000) oluşturmuştur. Bahsi geçen tarihe kadar bu üç kalemede tarîk-i bedel nakdîsinin %50’si tahsil edilebilmiş ve bu oranla tekâlif-i mecbûre (%27), hisse-i maârif mu’âdili (%29) geçilmiştir. Bu durum göstermiştir ki muhtar ve ihtiyar heyeti ücretlerin toplanmasında maliye memurlarından daha etkili olmuşlardır. Bütçede yer almadığı halde Boyabat’ta bir ambar kiralama işleminde 300 kuruş fazladan harcandığı tespit edilmiş ve bu memura maaştan kesme cezası uygulanmıştır. Bütçede yer aldığı halde unutulmuş Sinop Veysel Köyü muallimliği ve mektep binası ve Sinop’un Karaca Köyü muallim tahsisatı temin edilmiştir. Ayancık’ta 1920 senesinden 33.670 kuruş borç devretmiş ve meclisçe onaylanmıştır. Tıbbi cihazların onarımı ve nakliyesi için bütçede ayrılmış olan 20.000 kuruşun 10.000 kuruşu müessesât-ı sıhhiyye mu’âvenet faslına nakledilmiştir. Merkezi heyet tarafından lağvedilmesine rağmen kadroların havalenamelerle birlikte gönderilmemiş olmasından dolayı 16 Mayıs 1921’den Haziran 1921’e kadar maaş almaya devam etmiş olan Gerze ve Boyabat’taki okulların birer hademesinin maaşları fevkalâde fasıl ve maddesindeki tasarrufâtan temin edilmiştir. Vazifelerini güzel bir şekilde ifa eden; Sinop Osmaniye Köyü muallimi Bayram Sıdkı Efendi’ye bir maaş ikramiye, Karasu Merkez Mektebi baş mu’allimi Zeki Efendi’nin maaşına aylık ikişer yüz kuruş zam ve Gerze’nin Karlı Köyü mu’allimi Abbas Efendi’nin maaşına aylık yüz kuruş zam verilmiştir. Boyabat Kızıloğlan Köyü için Eylül ayından itibaren bir mektep ödeneği ayrılmış, ancak uygulamada bir yanlışlıktan dolayı mart ayından itibaren bu mektebe bir muallim görevlendirilmiştir. Bu muallimin son maaşı tasarrufattan karşılanmıştır. Gedüs Numûne-i Terakki başmuallimlerinden Ayancık’a gelen Hüseyin Hüsnü Efendi’nin geçmiş maaşına Ayancık’ın Yenicuma Köyü mektebi hesabından zam verilerek muallimliğe tayini yapılmıştır. Gerze mektebi muallimi Mustafa Asım Efendi’nin maaşına zam yapılmıştır. Kastamonu Daru’l-muallime eğitim için gönderilen Sinop’lu bir hanımın; sanayi mektebine gönderilen Boyabat’lı üç, Ayancıklı bir erkeğin tahsil masrafları onaylanmıştır. Mekteplerin büyük bir kısmı muallimsizlik yüzünden kapanmak zorunda kaldığı için bütçede tasarruf vuku bulunmuştur. Vatan evladının cahil kalmaması için askere alınacak muallimlerin tecil edilmesi hususu arz edilmiştir. Bayındırlık işleri için ayrılan 800.000 kuruşla ancak Sinop Seyyid Bilal yolunun bir kısmının bakım ve onarımı yapılabilmektedir. Daha önce 35.722 kuruşla yapılabileceği belirtilen dâru’l-mu’allimîn mutfak ve çamaşırhane binalarının bu meblağın yetersiz olduğu gerekçesiyle inşaatları yarım kalmıştır. Bu nedenle ilave bütçe çıkarılması talep edilmiş ve onaylanmıştır. Kastamonu veya Çankırı’dan istenecek damızlık hayvanlar için yapılacak masraflar görüşülmüştür. Boyabat’ın Dağdelen ve Komşu köylerindeki çeltik aşarının yanıklığından dolayı vatandaşın mağduriyetini gidermek için görüşmeler yapılmıştır. Boyabat kazasından ayrılması nedeniyle Gerze’ye nakil için Turnalı Köyü muhtar ve ihtiyar heyetinin başvurusu üzerine Boyabat ve Gerze meclislerinin çatışmaları sonucu durum liva meclisine intikal ettirilmiştir. Sonuç olarak köyün nakline karar verilmiştir. Ayancık

kazasına bağlı Çakılı Köyü'nün ismi Osmaniyye, Ayandon Köyü'nün ismi de Türkeli olarak değiştirilmiştir. Hekimî ve kimyevi alet satın almak için Mekteb-i i' dâdî müdürlüğünce yapılan başvuru neticesinde 30 Ocak 1921 tarihli 14. toplantıda alınmış olan karar gereği dar'ül-muallimîn gıda giderleri için ayrılmış olan paradan artmış olan 5.000 kuruş, hesapta olmayan harcamalar için ayrılan paraya nakledilmiş ve bahsi geçen harcamalar için kullanılmasına onay verilmiştir.

Bütçenin tatbikinde ve livaya tevdi edilen vazifelerin ifasında gösterdikleri gayretten dolayı Mutasarrıf Bey'e ve su yollarının inşaatında pek çok gayret gösteren Sıhhiye Müdürü Sâid Bey, yine aynı faaliyetlerden dolayı Belediye Reisi Osman Efendi takdir edilmiştir. Bütçeye dair mütalaaya nihayet vermiş, gelecek celseye kadar özel görüşmeye karar verilmiş ve celse kapatılmıştır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I).

3.5.İdari Düzenleme, Bayındırlık, Eğitim, Bütçe, Vergiler (Âşâr tahmîs usulü uygulaması, Aşar Vergisi, İskele Vergisi) Ziraat ve Hayvancılık Faaliyetleri ile ilgili Görüşmeler

12 Aralık 1921 Pazartesi 1. Celse 2. İctima Başkan Mutasarrıf Zihni Efendi tarafından açılmıştır. Encümen Başkâtibi Hüseyin Hilmi Efendi tarafından zabt-ı sâbık okunmuş ve aynen kabul edilmiştir. Gelen evrak okunmuştur. Evrakın içeriği Gerze İnâs (Kız) Mektebi tadilatıyla ilgilidir. Havalenin itasına karar verilmiştir. Nahiye merkezini yenileme işleri ile ilgili yazışmalar okunmuştur. Beyanın hıfzına karar verilmiştir.

Vergi ve aşarı Sarıyâr Köyü'ne, mülkiye ve askeriyesi Sinop'un Ahmedyeri Köyü'ne bağlı olan yirmi üç haneli Akkırâç Mahallesi'nin ayrılması hakkında evrak okunmuş, Mülkiye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir. Gerze'ye bağlı Kerim Köyü'nün yakınlık dolayısıyla Gerze'nin Yenicuma Nahiyesi'ne bağlanması ile ilgili evrak okunmuştur. Mülkiye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir. Nüfuz azlığı dolayısıyla Sinop Sarıdüz Köyü'nün ortadan kaldırılıp mevcut on üç hanenin Erikli ve Avdân Köyleri'ne ilhakına dair evrak okunmuştur. Mülkiye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir. Mekteb-i İdadi ve Dârü'l-muallimîn okullarının yiyecek giderlerindeki fazlalığın, öğrencilerin giyecek-ayakkabı temini için nakledilmesine dair evrak okunmuş, oy birliği ile kabul edilmiştir. Genel Meclis tarafından yapılacak konulara dair Boyabat Kaymakamlığından gönderilen 20 Kasım 1921 tarih 1111-655 numaralı mütalaası okunmuştur. Hacı Şevket Efendi söz alarak bütçeyle alakalı isteklerin ve önerilerin olduğunu bu nedenle bütün encümenler tarafından incelenmesi gerektiğini belirtmiş ve önerisi kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 12 Kanun-u evvel 337, İctima II, Celse I).

18 Aralık 1921 Pazar günü 1. Celse 3. İctima Başkan tarafından açılmıştır. Encümen Başkâtibi Hüseyin Hilmi Efendi tarafından zabt-ı sabık okunmuş ve kabul edilmiştir. Kerim Köyü hakkında Mülkiye encümeninin mazbatası okunmuştur. Gerze merkez kazasına bağlı bulunan Kerim Köyü'nün merkeze iki saat ve kazaya altı saatlik mesafede olduğundan dolayı adı geçen köyün merkez kazadan alınıp Yenicuma bölgesine geri verilmesi görüşülmüş ve bu yönlü karar çıkarılmıştır.

Sarıdüz Köyü'nün nüfus azalması dolayısıyla bazı hanelerin (Tercüman Ahmed Ağâ, Süleyman oğlu Tâsa Bey, Yakub oğlu Hasan Ağâ, Köle oğlu Mustafa) Âvdân Köyü'ne; Bekir oğlu Mustafa, Bekir oğlu

Dursun, Bekir oğlu Ali, Receb oğlu Mehmed, Bedel, Hasan ve Fatır kişilerinin Ereklî Köyü'ne eklenmesine karar verilmiştir. Nüfusu yüzü aşan Akkıraç Mahallesi'nin müstakil bir köy olmasına karar verilmiştir.

Hacı Şevket Efendi'nin 18 Aralık 1921 tarihli önergesi okunmuş ve encümenine havale edilmesine karar verilmiştir. Önergede; Perikli Köyü on beş, Ârıoğlu Köyü otuz, Berûm Köyü on sekiz, Kasâc yirmi haneden ibaret olduğundan dolayı Perikli ve Ârıoğlu ile Berûm ve Kasâc Köylerinin birleştirilerek Ârıoğlu ve Berûm adı ile iki köye düşürülmesi yönünde karar verilmesi istenmiştir. Baytar müfettişinin 11 Aralık 1921 tarihli 101-108 numaralı müzakeresi okunmuştur. Konunun ziraat encümenine havalesine karar verilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 18 Kanun-u evvel 337, İctima III, Celse I).

21 Aralık 1921 tarihinde 1. Celse 4. İctima gerçekleşmiştir. Mülkiye encümeninin 20 Aralık 1921 tarihli 4 numaralı mazbatası okunmuştur. Buna göre: Perikli Köyü'nün Ârıoğlu Köyü ile Berûm Köyü'nün Kasâc Köyü ile birleştirilmesi; birinin Ârıoğlu diğerrinin Berûm ismiyle anılması konusunda Encümen mazbatasını ittifakla kabul edilmiştir.

İrgeç Köyü'nün iki mahalleden oluştuğu ve nüfuslarının fazla olduğu belirtilerek ayrılmasına, Yukarıirgeç ve İrgeçosmanlı olarak iki muhtarlık olmasına dair mazbata okunmuştur. Köyün mera ve bataklık paylaşımı ayrıca nüfusun dengeli bölünüp bölünmeyeceği mevzuları üzerine Mülkiye Encümenine havalesine karar verilmiştir.

Sinop, Boyabat, Ayancık, Gerze İstimlâk hakem heyetleri için önerilen isimler ittifakla kabul edilmiştir. Ayancık ve Gerze muhasebe memurlarının maaşlarına zam yapılmasına dair Mutasarrıflık makamından gelen 10 Aralık 1921 tarihli müzakere okunmuştur. Maliye Encümenine havalesi kabul edilmiştir.

Âşâr tahmîs usulunun⁸ tatbiki hakkında mutasarrıflık makamından gelen 17 Aralık 1921 tarihli buyruğu ile muhavvel Maliye Vekâletinin 14-15 Mart 1921 201-246 numaralı tahriratı ile Boyabat, Ayancık, Gerze Kaymakamlarının mütalaaları okunmuş, Ziraat Encümenine havalesi ittifakla kabul edilmiştir.

Sinop Akseki Köyü'nün Erikli Köyü ile birleştirilmesi görüşülmüş ve Mülkiye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir. Sinop Demirci Köyü'nün Âldagöz Mahallesi'nin Kûmes Köyü'ne katılması görüşülmüş Mülkiye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 20 Kanun-u evvel 337, İctima IV, Celse I).

25 Aralık 1921 tarihinde 1. Celse 5. İctima gerçekleşmiştir. Kûmes Köyü'nün mahalle olarak Demirci Köyü'ne katılması hakkında Mülkiye Encümeni'nin mazbatasını okunmuş, ittifakla kabul edilmiştir.

Damızlık aygır giderleri hakkında Ziraat Encümeni'nin 24 Aralık 1921 tarihli 1 numaralı mazbatasını okunmuştur. Buna göre cins hayvanlar yetiştirilmek üzere gerekli yapıların oluşturulması ve Kastamonu'dan hayvanların satın alınıp nakil masraflarının giderilmesi işinin bir süreliğine ertelenmesi görüşülmüştür. Bu konuda görüş istemek için Daimi Encümeni veya Ziraat Encümenine havalesi tartışılmıştır. Ancak bütçede yeterli miktarda para bulunmadığından dolayı bir sonraki yılın bütçesinde görüşülmek üzere ertelenmiştir.

⁸ Bir yerin son beş yıllık âşâr gelirinin ortalaması (Koç, 2021, s.1285).

Maarif Müdürlüğü için bir adet kâtip ataması ile ilgili olan 24 Aralık 1921 tarih 5105-867 numaralı tezkere okunmuştur. Bu tezkereden sancak Maarif Müdüriyetinin lağvedilmiş olduğunu ve bu nedenle Kastamonu Maarif Müdürlüğü tarafından yönetildiği anlaşılmaktadır. Meselenin Maarif Encümeni ve Muvâzene Encümenlerine havalesine karar verilmiştir.

Maariften gelen direktifler doğrultusunda okulun yerleştirildiği köy veya mahalle ahalisine okul giderlerinin pay edildiği anlaşılmaktadır. Okula giden çocuğu bulunmayan ailelere de külfet yüklenmesi tartışma konusu olmuştur. Meselenin görüşülmesi için Muvâzene-i Maliye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir.

Köy ve kasaba isimlerinin değiştirilmesi görevinin hükümet merkezine ait olduğuna dair Dahiliye Vekaleti'nin sancağa gönderdiği 30 Ocak 1921 tarih 28884-1886 numaralı yazı okunmuştur. Ve hıfzı kabul edilmiştir.

Dârulmuallimînlerin lağvedilmemesi gerektiği konusunda Dahiliye Vekaleti'nin sancak makamına gönderdiği 1 Aralık 1921 tarih 28920-3725 numaralı yazısı okunmuştur. Böyle bir gelişmenin sancakta olmadığı hatta Kastamonu vilayetinde kapatılan Dârulmuallimînin de önceki sene tekrar açıldığı belirtilmiş ve yazının hıfzına karar verilmiştir.

1921 senesinden itibaren yürürlüğe girecek olan iskele vergisi tarifesinin incelendiğine ve onay verildiğine dair sancak belediye başkanlık makamından 24 Şubat 1921 tarihli emir, 29 Ocak 1921 tarihli 97 numaralı müzakere okunmuştur. Muvâzene-i Maliye Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 25 Kanun-u evvel 337, İctima V, Celse I).

28 Aralık 1921 tarihinde 1. Celse 6. İctimada Aşar hakkında Ziraat Encümeni'nin 27 Aralık 1921 tarih, 2 numaralı mazbatası okunmuştur. Aynen kabul edilmiştir.

İskele vergisi hakkında Muvâzene-i Maliye Encümeninin 27 Aralık 1921 tarih 7 numaralı mazbatası okunmuştur.

Sinop Belediyesi'ne ait iskele ücreti hakkında merkezden gelen değişiklik isteği incelenmiş ve bazı değişikliklerle Muvâzene-i Maliye Encümenliği tarafından kabul edilmiştir. İskele vergisinin belediyeye mi ait olması gerektiği yoksa Meclis-i Umûmiye mi ait olması gerektiği uzun tartışmalara neden olmuştur. Sonunda belediye üzerinde fikir birliği sağlanmış ve tarife kabul edilmiştir. Ancak Arif Bey tarifede, fabrika alet edevatlarına yanlılıkla vergi konulduğunu, düzeltilmesi gerektiğini belirtmiş ve vergiden istisnası kabul edilmiştir.

Ali Sami Efendi'nin önergesi okunmuştur. Önerge, Gerze'de vergi memurluğu teşkilatı icrasının hükümetten temennileri ile ilgilidir. İçeriği: Gerze kazasının liman ve iskeleye sahip olmasına rağmen Sinop limanından ürünlerin tedarik edildiği, bu durumun da esnafa ayrıca külfet yarattığı; ticaret ve ulaştırma işlerinin günden güne arttığı Gerze'de de Vergi İdaresinin kurularak işlerin hızlandırılması ile Gerze'nin de bir ticaret merkez haline getirilmesi istenmiştir. Sonuçta önergenin hükümete yönlendirilmesi kararı alınmıştır.

Genel bütçeden vilayete yardım etmeye imkân olmadığından dolayı, bütçenin buna göre ayarlanması hakkında Dâhiliye Vekâleti'nin sancağa gönderdiği 27 Şubat 1921 tarih 30400-3996 numaralı telgraf okunmuştur. Zaten böyle bir ödenek talep edilmediğinden hıfzına karar verilmiştir.

İrgeç Köyü hakkında Boyabat Kaymakamlığı'na sancak makamı tarafından sorulmuş olan bazı sorulara cevaben yazılmış 26 Şubat 1921 tarih ve 1305-737 numaralı telgraf okunmuş ve Mülkiye Encümeni'ne havalesine ittifakla karar verilmiştir.

24 Şubat 1921 tarihli cevabın içeriği şöyledir: İrgeç Köyü iki bölgeden oluşmaktadır. Bu iki bölgenin insanları huy bakımından birbirlerine tamamen zıt mizaçlıdır. Bu nedenle hükümet işleri de bir bölgede seri şekilde işlerken, diğer bölgede mutlaka sürüncemede kalmaktadır. Yine aynı şekilde asker firarilerinin sayısı Aşağı İrgeç'te oldukça çokken, Yukarı İrgeç'te hiç yoktur. Keza asayiş de önemli bir mevzudur. Tüm bu açıklamalar nezdinde aralarında ortak bir payda olmayan bu iki bölgenin iki mahalleye ayrılması isabetli bir karar olacaktır.

Bu iki bölgenin ortak kullandığı meralar ve bataklıklar yine müşterek kullanılacaktır.

Bu iki kısımdan 45 haneye sahip olan yukarı bölgede 325 nüfus, İrgeçosmanlı ismiyle anılacak olan aşağı mahalle 32 haneyle 260 nüfusa sahiptir.

Tarlaları ortak olduğundan dolayı aşarları ortak satılacaktır (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 28 Kanun-u evvel 337, İctima VI, Celse I).

1 Ocak 1922 tarihinde 1. Celse 7. İctimada İrgeç Köyü'nün iki mahalleye ayrılması konusunda Mülkiye Encümeni'nin olumlu yanıtı okunmuş ve ittifakla Aşağı ve Yukarı İrgeç olarak ayrılmasına karar verilmiştir. Boyabat Akyörük Köyü Çalyörük Mahallesi'nin Salar Köyü'ne katılmış olduğunu ancak Akyörük Köyü ile daha çok münasebeti olduğundan dolayı buraya bağlanması hakkında Boyabat Azası Şevket Efendi'nin önergesi okunmuştur. Hacı Şevket Efendi ayrıca Çalyörük ahalisinin de bu yönlü talepleri olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda başkan, ahalden de düşüncelerini almak üzere telgraf alınmasını teklif etmiştir ve teklifi kabul edilmiştir. Gerze'de elli bin tona yakın tütün üretildiğinden ve merkeze naklinin masraflı ve zor olmasından dolayı Gerze'ye tekel ambarı kurulması konusunda Aza Ali Sami Efendi'nin önergesi okunmuştur. Kaymakamın da zaten bu yönlü çalışmalar içinde olduğu belirtilerek hükümetin imzasına sunulmasına karar verilmiştir. Sürülere ve mahsule zarar veren hayvanların itlafı, bu iş için ayrılması gereken bütçe konusunda Aza Ali Sami Efendi ve Rüşdî Bey'in önergesi okunmuştur. Mesele Muvâzene Encümeni'ne ittifakla havale edilmiştir. İdadi Müdürü Rif'at Efendi'nin 1920 senesinden kalan 2882,5 kuruş harcırahının ödenmesine dair 29 Aralık 1921 tarihli evrakı okunmuştur. Muvazene Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 1 Kanun-u Sani 338, İctima VII, Celse I).

4 Ocak 1922 tarihinde 1. Celse 8. İctimada Tersaneye olan ihtiyaç belirtilerek ve sanayi tahsilinde gecikmelerin kabul edilebilir olmadığından dolayı her bir kazadan üçer kişinin merkez vilayetlerdeki sanayi mekteplerine gönderilmesi için gerekli masrafların karşılanması ve bu kişilerin gerekirse eğitim almalarının mecbur kılınmasına dair mevzunun Meclis-i Umumide görüşülüp Muhasebe-i Hususiye havalesini talep eden Gerze Azası Ali Sami Efendi ve Ayancık Azası Rüşdî Efendi'nin birlikte sundukları önerge okunmuştur. Meclis başkanının bu hususta teşvik yapılabileceği ancak cebren kişilerin bu okullara gönderilmesinin mümkün olmadığı açıklamasının ardından önergenin Muvazene Encümeni'ne havalesine karar verilmiştir.

Boyabat Azası Hacı Şevket Efendi'nin yaşanan kuraklık dolayısıyla tohumluk ve yiyecek mahsul kıtlığından bahsettiği; bu konuda hükümet tarafından vatandaşlara bedeli ödenmek karşılığında hububat

desteği sağlanıyor olmasına rağmen aile reisi askerde olan bazı aileler bu miktarı ödeyip alamadığı için çaresiz kaldığı; bu tür ailelere Ziraat Bankaları aracılığı ile kolaylıklar sağlanması konusunda hükümetten talepte bulunduğu önerge okunmuştur. Başkanın bu konuda gerek hükümetin havale ettiği para gerekse hayırsever ailelerin yardımları, Tekâlifî Milliye Komisyonu'nun hibesi ve bazı ailelerden alınan borç para ile sorunun aşılacağı yönlü beyanı üzerine önergenin hıfzına karar verilmiştir.

Boyabat Azası Hacı Şevket Efendi'nin verdiği önergede, savaş öncesi Ziraat Bankalarının faizle ve vadeli hesaplar açtığını ancak savaş sonrası bunun durdurulduğunu hatta faizsiz ve vadesiz bile para yatırılmasını kabul etmediği açıklanmıştır. Dolayısıyla sermayedarlar ve halkın parasının metruk kaldığı belirtilmiştir. Faizsiz ve vadesiz para yatırmaya hazır pek çok sermayedar olduğu, Ziraat Bankalarının bu paraları kabul etmesi halinde hem halkın parasının korunabileceği hem de ülke ekonomisinde iyileşme yaşanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda Ziraat Bankası ve İktisat Vekâleti'nin görüşmeler yapması talep edilmiştir. Banka müdüründen konu hakkında malumat istenmiş ve faizsiz şekilde para kabul edebileceklerini ancak vadesiz kabulün mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu beyanın da dikkate alınarak konunun hükümete iletileceği, orada görüşülmesinin sağlanacağı belirtilmiş ve kabul edilmiştir.

Boyabat Azası Hacı Şevket Efendi'nin Arap atı tabir edilen cins atların çoğaltılması maksadıyla, Sinop'ta olduğu gibi Boyabat'ta da at koşusunun gelir ve giderleri mahalli idare tarafından karşılanması şartı ile düzenlenmesi konusunda mahalli kaymakamlığı aracılığı ile vâridat-ı husûsiyyeden 15.000 kuruş hibe istenmesi, Meclis-i Umumice karar verilmesini talep eden önerge okunmuştur. Başkanın, giderlerin belediye tarafından mı karşılanacağı yoksa merkezden mi talep edildiği sorusuna Hacı Şükrü Efendi: Bir defalığına mahsus sancak bütçesinden karşılanmasını talep ettiklerini beyan etmiştir. Çünkü Boyabat Belediyesi'nin Sinop Belediyesi kadar sermayesi yoktur. Konunun Muvazene Encümeni'ne havalesi kabul edilmiştir.

Maarif Vekili Mehmed Vehbi Efendi'nin sancak makamına gönderdiği 23 Aralık 1921 tarih, 9787-528 sayılı yazı okunmuştur. Yazıdan anlaşıldığına göre yerel maarifin gelir kaynağı ve muallimlerin maaşlarının karşılığı, komisyonlardan geçirilmiş gelirler ile zaruri olan masraflar ve hisse-i maarif gibi vergilerden karşılanmaktadır. Bazı sancaklarda bu gelirler, eğitim masrafları yerine başka gider kalemlerine aktarılmaktadır. Bu nedenle bazı zamanlar muallim maaşları bile ödenememektedir. Maarif Vekili yazısında Sinop Sancağı'nda bu durum söz konusu ise derhal düzeltilmesini istenmiştir. Böyle bir durumun olmadığını cevaben bildirilmesi kararı alınmıştır.

İttihad Mektebi Birinci Muavini Nuri Efendi'nin, maaşının 800 kuruşa çıkartılması talepli dilekçesi 2 Ocak 1922 tarihinde Makam-ı Liva'dan havale edilmiştir. Muvazene ve Maarif Encümenlerine havalesine karar verilmiştir.

1922 senesi bütçesi esbâb-ı mucibe okunmuştur. 1922'ye devreden pay ve Muhasebe-i Husûsiyye Müdürlüğüne birleştirilerek encümene ulaşan bütçe ile esbâb-ı mucibe yazıları tetkik edilmiştir. Muhâsebe-i Husûsiyye Müdüriyetince tahmin edilen genel gelirlerin 7.061.020 kuruş yani 1921 senesine göre 14.662 lira eksik olduğu, buna rağmen teklif olunan masraf tutarının 10.499.110 kuruşa eriştiği açıklanmıştır. Yani bütçede 34.380 lira açık oluşmuştur. Bu açığı kapatmak mümkün olmayacağından dolayı, 1921 bütçesinde

kabul edilmiş olan masraflarda bile kesintiye gidilebileceği belirtilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 4 Kanun-u Sani 338, İctima VIII, Celse I).

Meclis-i Umûmi ve Muhasebe-i husûsiyye maaşlarına ait birinci ve ikinci fasıllar aynen kabul edilmiştir. Sadece hüsn-ü hizmet ve gayreti meşhûd olan sancak Muhasebe-i husûsiyye müdüriyeti maaşlarına 100 kuruş zam yapılmıştır. Üçüncü fasıl öncesine göre 26.500 kuruş eksik kabul edilmiştir. Ayrıca Meclis-i Umûmi ve Nafia odacısına diğer odacılara verildiği gibi 1.800 lira verilmesi uygun görülmüştür.

Dördüncü fasılda Nâfia Başmühendisliği'nden bir mühendis talep edildiğinden bahsedilmektedir. Ancak bütçede bir mühendisin maaşını karşılamaya yetecek kadar para olmadığından bir kondüktör⁹ ödeneği ayrılmıştır. İleride bütçe el verirse bir mühendis istihdamına da yer verileceği belirtilmiştir. Ambar memurluğu görevini de yürüten bayındırlık kâtibi maaşının 850 kuruşa ulaşması talep edilmesine karşın bütçenin yetersizliğinden dolayı aynı kalması uygun görülmüştür. Beşinci fasılda istenilen 20.000 kuruş, 15.000 kuruş eksik olarak ve öncesine nazaran yenilenmiştir. Altıncı fasılda öncesine nazaran 18.400 kuruş eksik olarak kabul edilmiştir.

Birinci fasılda, 1921 senesinde 800 kuruş maaşla istihdam edilen liva tedrisât-ı ibtidâiye müfettişi maaşının 1.200 kuruşa çıkartılması uygun görülmüştür. Maddeden dönemin ibtidâiye başmualliminin maaşının da 800 kuruş olduğu anlaşılmaktadır. Hatta bu iki meslek kıyaslanarak öğretmenliğin mühendislikten alt seviyede bir meslek olarak görüldüğü, dolayısıyla bu maaş farkının adil olduğu belirtilmiştir. Önceki sene 48.000 kuruş olan masrafların 2.000 kuruş eksik şekilde ve kırtasiye için ayrılmış paranın da 400 kuruş eksik olarak kabul edilmiştir.

Önceki sene sekizinci fasılda orta öğretim maaşları Hey'et-i Umûmiyyece kabul edilen bütçede lağvedilmiş, Darümuallimini ihya etmek için kullanılmasına karar verilmiş ancak bütçenin yetersiz olması ve Hey'et-i İdâre ve Tâlimiyye teşkilatındaki sıkıntılar nedeniyle Darümuallimin ve İdâdi tedrisatının aynı öğretim heyeti tarafından idare edilmesi uygun görülmüştür. Darümuallimin mektebinin ayrı idare edilmesi arzu edilmekle birlikte, bütçe yetersizliğinden dolayı bu mümkün olmamıştır. Zaten muallim maaşları sağlanabilse bile öğretmen yetersizliğine vurgu yapılarak, yeter sayıda muallim bulunamayacağının altı çizilmiştir. Bu nedenlerle yeni bütçede de uygulamanın aynen devamına karar verilmiştir.

Aynı Hey'et-i Talimiyyenin farklı binalarda farklı seviyedeki talebelere eğitim vermesi de güç bir iş olduğundan dolayı, bu kişiler maaşlarına zam talep etmişlerdir. Miktar olarak Müdüriyet Hey'et-i Tâlimiyye maaşları için 1.000 kuruş talep edilmiştir. Ancak önceki yıla göre muallimlerin ders saatlerinde düşme olduğu belirtilmiştir. (Önceki yıl 15 saat olan müdüriyetin ders saati 5 saate, Türkçe ders saati 27'den 14'e, 24 saat olan din dersi 6 saate, matematik dersi 21 saatten 17 saate, tarih-coğrafya dersleri 23 saatten 15 saate, el işleri ders saati 31 saatten 18 saate, Fransızca ders saati 14 saatten 11 saate düşmüştür. Sadece fen bilimleri dersi 18 saatten 19 saate çıkmış ve muallimler önceki seneye göre gece nöbeti görevini üstlenmişlerdir). Bu durum gerekçe gösterilerek ve bütçe yetersizliğine dikkat çekerek bu zammın verilemeyeceği belirtilmiştir. Tüm bunlara ek her mektep için ayrı bina gerektiğinden dolayı bina sıkıntısının da mevcut olduğu belirtilmiştir.

9 Osmanlı Devleti'nde fen memuru (Kubbealtı Lugatı, Erişim Tarihi: 14.02.2022
<http://lugatim.com/s/kond%C3%BCKt%C3%B6r>).

Önceki sene müdür muavinliği için 900 kuruş maaş tahsis edilmiştir. Ancak bu göreve Ahîren Makâm-ı Mutasarrıfiye tarafından gönderilen tayin yazısıyla Türkçe dersi muallimi Hafız İsmail Efendi atanmış ve 900 kuruş müdür muavinliği maaşından tasarruf edilmiştir. Eğitim bilimleri dersleri için 800 kuruş maaşlı ve ziraat dersleri için 500 kuruş maaşlı birer muallim atanmıştır. Mektep müdüriyeti, yazı muallimliğinin lağvedilmesi ile bu vazifenin maaşına 100 kuruş zam yapılarak mektep kâtibine verilmesini talep etmişse de kâtibin hüsn-ü hatta hâkim olmadığı takdirde bu dersten arzu edilen istifade sağlanamayacağından dolayı zaten 200 kuruş maaşla çalışan bir muallimin ilga edilerek yerine katibin görevlendirilmesindense, muallimin mevcut maaşıyla devam etmesine karar verilmiştir.

Dokuzuncu fasılda yazılmış olan Mekâtıb-ı İbtidâiyye (İlkokul) maaşları ile ilgili tedrisât-ı ibtidâiyye meclisinin gerekçesinde yer verildiğine göre, eğitim-öğretim dönemi için yeni muallim tayinine imkân olmadığı ve aktif olarak eğitim-öğretime katılamayacak köy okulları için ayrılan bütçenin dâhil edilmesi ile halihazırda çalışır durumda olan okullardan başka merkez kazada iki, Boyabat'ta üç, Gerze ve Ayancık'ta ikişer mektepte çalışmakta olan muallimlerin 300 kuruş olan maaşları 400 kuruşa çıkarılmıştır.

Tedrisât-ı İbtidâiyye meclisince merkez İttihâd ve İnas (kız) Mektepleri için istenilen biner lira ücret karşılığında çalıştırılmak üzere musiki muallimliklerine; Karasu, Bektaş Ağa, Akça Çam, Sinecan ikinci muavinliklerine; Boyabat, Ayancık, Gerze İnas mektepleri için muavinliklere tayin edilebilecek muallim bulunamamış ve atama yapılamamıştır.

Okulların masrafları için ayrılmış olan para aynen kabul edilmiştir. Dokuzuncu faslın üç, dört, altıncı maddeleri önceki yıla benzer şekilde artırılmış ve önceki sene ödeneceği önceden bilinmeyen masraflar, Kastamonu Sanâyi Mektebi ve Darülmualimin'e tahsile gönderilecek öğrencilerin tahsil masrafları olmak üzere 60.000 kuruş yedinci madde olarak ilave edilmiştir.

Onuncu faslın ikinci maddesinde Darülmualimin giderleri için okul müdüriyetince talep edilen 8.745 lira encümenlikçe fazla bulunmuştur. Mevcuda ilaveten on talebenin daha masrafı ilave edilerek hesaplanan 6.190 lira kabul edilmiştir. Eğitim-öğretim döneminde dört kişi tahsilini bitireceğine göre, gelecek sene on dört kişinin daha mektebe kabul edilebileceği belirtilmiştir.

On birinci faslın önceki yıl 15.000 kuruş olan Mekâtib-i Umûmiyye tadilat masrafları, 50.000 olarak kabul edilmiştir. 60.000 olan muallim harcırahları 40.000 liraya düşürülmüştür. Tedrisât-ı İbtidâiyye meclisince gösterilmiş olan eğitim için gerekli şeyler ve kırtasiye bedeli olarak 40.000 kuruş kabul edilmiştir.

Gelirlerin yetersizliği dolayısıyla ziraat ve baytar memurluklarının taleplerinin hiç birisi kabul edilememiştir.

Daha önceleri karşılıksız olarak Sıhhiye Müdürü Sait Bey tarafından ifa edilen Matbaa Müdürlüğü işi, yine adı geçen kişinin yapması uygun görülmesine ilaveten aylık 2.000 kuruş ayrılmasına karar verilmiştir. Yine aynı miktar karşılığında bir kâtip çalıştırılmasına karar verilmiştir. Görevini layıkıyla yaptığı görülen hesap memurunun maaşına 500 kuruş zam yapılarak 6.500 kuruşa erişmesine, ciltçi muavinlerine aylık 1.500 kuruş ayrılmasına, makineyi yönetecek olan hademeye 1.800 kuruş verilmesine karar verilmiştir. Yani matbaa masrafları için talep edilmiş olan 100.000 kuruş aynen kabul edilmiştir.

Dezenfektasyon masraflarıyla sancak sağlık kuruluşlarına yardım için ayrılan para miktarı 20.000 kuruş olmuştur. Bu işler için ayrılan para miktarı talep edilenden 60.000 kuruş eksik olarak kabul edilmiştir.

18, 19, 20, 21, 22, 24, 25. fasıllar önceki yılki miktarları ile kabul edilmiştir.

Bazı muallimlerin görevden alınması ve bazı memuriyetlerin değiştirilmesi dolayısıyla maaşlara zam yapılması için ayrılmış paradan iyi hesaplamalar neticesinde öncekine göre 84.200 kuruş eksik olarak 6.685.660 kuruş toplanmıştır. Ortaya çıkacak ihtiyaçlara göre sarfi encümence düşünülecek olan 23. fasıl bir miktar artırılmıştır. Yapılan tasarruflar neticesinde 6.735.660 kuruş kabul edilmiştir. Bu miktar, öncekinden 15.500 kuruş fazla, hükümetin teklifinden 1.856.450 kuruş eksik olmuştur.

Fevkalâde Bütçede, Sinop Seyyid Bilal yol çalışmaları için bayındırlık tarafından teklif olunan 200.000 kuruşa karşın 250.000 kuruş; Ayancık Çayı üzerindeki köprü inşaatı için önceki bütçeye ek olarak 50.000 kuruş; yanmış olan Sinop İnas Mektebi'nin tadilatı için 200.000 kuruş; Ayancık'ta inşa edilmesi elzem olan erkek mektebi için 200.000 kuruş; Boyabat ve Gerze mektepleri için 100.000 kuruş verilmiştir. İdâdi ve İttihat Mektepleri arasında bulunan duvar inşası için hükümetçe talep edilen 7.000 kuruş ise çok gerekli bir ihtiyaç olmadığından dolayı bütçeye dahil edilmemiştir.

Zirai aletlere ihtiyacın açık şekilde ortada olmasına karşın, bütçe kısıtlı olduğundan dolayı sadece 1.000 lira tahsis edilebilmiştir.

Sancak matbaasının ihtiyacı olan alet edevat için talep edilen 100.000 kuruş aynen kabul edilmiştir.

Sıtma ile mücadele için önceki sene tahsis edilen 60.000 kuruş, 30.000 kuruş olarak kaydedilmiştir. Bulaşıcı hastalıklarla mücadele için de 30.000 kuruş ayrılmıştır. Toplamda fevkalâde bütçe 960.000 kuruş olarak belirlenmiştir. Adi ve fevkalâde bütçe toplamı 7.695.660 olarak belirlenmiştir.

Gelirler: gelirlerin başlıcasını oluşturan hisse-i menâfi ve maârif mu'âdili hazineden alınacak tahsisat sene-i hâliye tahsilatına göre 112.200 kuruş eksik şekilde tahmin edildiği gibi, şimdikiye kadar 8.652 er mükellef silah altına alınmıştır. Bu nedenle Tarik Bedel-i Nakdiyesi gelirlerinden de 13.440.000 lira eksik tahmin edilmiştir.

Belirlenen eksikleriyle birlikte gelirler, 14.662 lira noksan tahmin olunmuştur. Tahmin edilen gelirler zaruri harcamaları karşılamaya yetmediği için tedrisât-ı ibtidâiyye kânunu geçici 15. maddesi gereğince zaten tamamı halka ait olan Mekâtıb-ı İbtidâiyye maaş ve masraflarının yarısının halka dağıtılması zaruri görülmüş ve meydana gelen açık bütçeden kapatılmıştır. Önceki senenin bütçesinden fazla olarak bu seneki bütçede 3.000 lira matbaa ve resmî gazete geliri olmuştur. Zirai alet edevat satın almak için belirlenen rakam olan 1.000 lira ile adı geçen aletlerin tedariki mümkün olduğu takdirde bunların bedeli karşılığında halka satılacağından, bu miktarda aynen gelirler hanesine dâhil edilmiştir. 1920 senesinden arta kalan gelirlerin 1922 senesi zarfında 64.080 kuruş kadarının tahsil edileceği umulmakta olduğundan, bu miktarda gelir sağlanması halinde bütçenin denk olacağı belirtilmiştir.

Meclis Başkanı söz alarak: “*Gelir ve giderlerin ortada olduğunu, öğretmenlerin şartlarında iyileştirme yapmak istediklerini, onları hak ettikleri seviyeye çıkarmak istediklerini ancak bunun mümkün olmadığını*” dile getirmiştir. Eğitim işleri için pek çok eksikliklerin olduğunu açıklamıştır. Bir o kadar da imkânsızlık içinde olduklarını dile getirmiştir. Keza bayındırlık işlerinde de durum farksızdır. Bütçe yetersizliğinden dolayı bu

işlere para ayırlamadığından bahsetmiştir. Bir sanayi mektebine çok ihtiyaç olduğundan ama yukarıda bahsedildiği gibi bütçe yetersizliğinden dolayı yapılamadığını belirtmiştir. 20. asırda okul kapatmak yerine okul açmak gerektiğini ancak imkânsızlıklar dolayısıyla özellikle köy okullarının kapatılmak zorunda kaldığını vurgulamıştır. Ziraat ve hayvancılık için de meselelerin kaynağının parasızlık olduğunu açıklamıştır. Zirai alet edevatlara ulaşamadığı gibi, cins hayvanların temini de yeter seviyede mümkün olmamıştır. Bütçe yukarıda yazıldığı şekliyle Muvâzene Encümenine havale edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 4 Kanun-u Sani 338, İctima VIII, Celse I).

8 Ocak 1922 tarihinde 1. Celse 9. İçtimada Aza Hacı Şevket Efendi'nin Boyabat'ta at koşuları düzenlenmesi ile ilgili öneresine cevaben Muvâzene Encümeni'nden 7 Ocak 1922 tarihinde gelen 12 numaralı mazbata okunmuştur. Buna göre: Encümenlikçe bu meselenin ayrıntılı şekilde incelendiği, at yarışlarının Boyabat'ta da tertibini teşvik etmek amacıyla bir defalık 100 lira tahsis edilmesine dair fikir belirtilmiştir. Encümen mazbatasını ittifakla kabul edilmiştir.

Aza Rüşdî Bey ve Ali Sami Efendi'nin mahsule ve sürülere zarar veren hayvanların itlafi konulu 1 Ocak 1921 tarihli önerelerini uygun bulan encümen kararı okunmuş ve Hey'et-i Umûmi tarafından ittifakla kabul edilip Encümen-i Dâimiye havalesi kabul edilmiştir.

Aza Rüşdî Bey ve Hacı Ali Sami Efendi tarafından 4 Ocak 1922 tarihli Muvâzene Encümenine havale olunmuş sanayi mekteplerine öğrenci gönderilmesine dair önereleri için encümenlikçe 7 Ocak 1922'de gönderilmiş 10 numaralı mazbata okunmuştur. Buna göre: Tedrisât-ı İbtidâiye meclisinin teklifi üzerine bütçeye 600 lira konulmuş olmasına ilaveten, gidecek talebeden ekonomik durumu kötü olanların Kastamonu'ya gidiş yol masrafları için 20'şer lira verilmesi ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Hey'et-i Umûmi olarak önerge kabul edilmiş ve Encümen-i Dâimiye havalesine karar verilmiştir.

Muallim Nuri Efendi'nin 2 Ocak 1922 tarihli arzuhalleri üzerine encümenlerden yazılan 7 Ocak 1922 tarih, 13 numaralı mazbata okunmuştur. Mazbatada: Arzuhalin müzakere edildiği, bütçe darlığı nedeniyle maaşlara zam verilmemesinin esas kabul edildiği, adı geçen maaşa da 100 kuruş zam verilmiş olduğundan daha fazla zam uygulamanın mümkün olmadığına kendisine bildirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca mağduriyeti konusunda lazım gelenlerin Tedrisât-ı İbtidâiye Meclisince etraflıca görüşülmesi için Hey'et-i Umûmi'den havalesi talep edilmiştir. Hey'et-i Umûmi, havale talebini ittifakla kabul etmiştir.

Rüşdî Bey ile Hacı Şevket Efendi'nin 8 Ocak 1922 tarihli tahrirleri okunmuştur. Tahrir şöyledir: Sinop Melekşah Köyü civarındaki daha önce Bahriye Nezaretince tesis edilerek sonra lağvedilmiş olan telsiz telgraf merkezi binasının tadilat yapılmamak, herhangi bir zarara uğratmamak ve talep edildiği zaman hemen tahliye edilmek şartıyla okul olarak kullanılmasına Bahriye Nezareti tarafından 26 Şubat 1920'de izin verilmiştir. Ancak bu şartlar altında adı geçen binanın okul olarak kullanılabilmesi için gerekli tadilatın yapılamaması, ya da binanın tamire ihtiyacı olması durumunda maarife ait bir bina olmadığından dolayı idâre-i husûsiyyeden bir masraf yapılamayacağından dolayı binanın harap olup gideceğinden bahsedilmiştir. Ayrıca binanın yeri henüz istimlak edilip mîriye mal edilmemiş olduğundan, ileride hak iddia edenler arasında çekişmeler meydana gelebileceği vurgulanmıştır. Şu an binada Bahriyeye ait hiçbir alet edevat olmadığı gibi ileride yine Bahriye

namına kullanımın zor olduğu, bu nedenle binanın korunmasının temin edilmesi için Maarife devredilmesi yönünde karar verilmesi talep edilmiştir.

Yazının okunmasından sonra Rüşdî Bey söz alarak burada henüz muallim olmadığından, 1.500 lira ücretle bir bekçi istihdam edildiğinden bahsetmiştir. Bina'nın ileride ellerinden alınması durumunda korunması için bekçi görevlendirilmesinin boşa gitmiş bir masraf olacağından bahsetmiştir. Bu nedenle bir enkaz halinde de olsa binanın kendilerine verilmesi gerektiği düşüncesini yinelemiştir. Ayrıca buraya bir bekçi koymaktansa bir muallim görevlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Başkan söze dâhil olarak Melikşah'ta okul yapmak için ayrılmış bütçelerinin olduğunu ancak öğretmen bulunmadığından dolayı okulu açamadıklarını açıklamıştır. Bina'nın bekçisiz kalması durumunda ise harabeye döneceğinden dolayı aynı şekilde korunmasına devam edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Konu hakkında daha fazla müzakerenin de yersiz olduğunu söylemiştir.

Boyabat-Osmancık yolu için bütçe ayrılmasına dair Boyabat Kaymakamlığı'nın 2 Ocak 1922 tarih, 7 numaralı telgrafı okunmuştur. Telgrafta Boyabat-Osmancık yolunun sancağın ticaretini ve ekonomisini canlandıracağı açıklanmıştır. Bahsi geçen konunun daha önce meclise raporla sunulduğu belirtilmiştir. Yol yapımının Sinop için faydalı bir iş olacağı ve Meclis-i Umûmi encümeninin de elinden gelen kolaylığı sağlayacağı belirtilmiştir. Konunun Başmühendise havalesi kararı alınmıştır.

Kastamonu Darulmualliminde önceki eğitim öğretim yılında okumuş olan yedi öğrencinin masrafları için Mart ayından Haziran'a kadar 21.000 kuruş yollanmasına dair konu gündeme alınmıştır. Ortaya atılan bazı nedenlerden dolayı bu ücretin gönderilemeyeceğine dair Encümen-i Liva kararı mevcuttur. Sorun üzerine Vali Ref'et Bey, miktarın gönderilmesinin zaruri olduğu gerekçesiyle izin verilmesi yönünde bir yazı göndermiştir. Ancak hâlihazırda Kastamonu'da okuyan talebe olmadığı ve istenen rakamın önceki yıla ait olduğu belirtilmiştir. Söz alan Hacı Şevket Efendi de bu meblağın ödenmesi gerektiği yönlü bir konuşma yapmıştır. Neticede sancak talebeleri Kastamonu'da bir süre okumuşlardır ve bu masrafın da sancağa ait olması gerekmektedir. Sonuç olarak bahsi geçen miktarın gönderilmesi oy çokluğuyla kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u Sani 338, İctima IX, Celse I).

11 Ocak 1922 1. Celse 10. İctimada Hey'et-i Umûmiyye'nin 8 Ocak 1922 tarihli kararı ile Bayındırlık Başmüfettişliğine havale edilen Boyabat-Osmancık yolu ile ilgili Bayındırlık Baş Müfettişi Necâti Bey tarafından cevaben yazılan 11 Ocak 1922 tarihli yazı gündeme alınmıştır. Necâti Bey'in görüşüne göre de bu yolun açılması elzemdir. Ona göre yolun açılması ile Sinop, Karadeniz'in en büyük ve en işlek ticaret merkezi olacaktır. Ancak Boyabat-Osmancık arası tahminen 35 km'dir. Bir km yolun inşası ise 6.000 liraya mal olmaktadır. Bu yolun masrafları ortalama 200.000 lira gerektirecektir. Bu meblağ, liva gelirlerinden ancak yarım asırda tedarik edilebilecek bir tutardır. Eğer köy ahali nakdî mükellefiyetlerinin haricinde, bedenen de yol çalışmalarına destek verir ise ve talep edilen 5.000 lira ahalinin temin edemeyeceği alet edevatı sağlamak ve yol inşaatında kullanılacak malzemenin temini için talep ediliyorsa yerel gelirlerin müsaade ettiği derecede bir paranın ayrılmasını uygun görmüştür.

Hacı Şevket Efendi söz alarak nakdi mükellefiyetler haricinde halkın bir de bedenen çalıştırılmasının mümkün olamayacağını dile getirmiştir. Yolun gerekli olması ile birlikte inşası da zor olduğundan dolayı şimdilik ertelenmesini teklif etmiştir. Evrakın hıfzına ittifakla karar verilmiştir.

Hey'et-i Umûmiyye'nin 1 Ocak 1922 tarihli 7. toplantısında Muvazene Encümeni'ne havale ettiği, İdâdi Müdürü Ref'et Bey'in 1920 senesinden kalan harcırahı ile ilgili arzuhaline dair encümeden yazılan 10 Ocak 1922 tarih 14 numaralı mazbata okunmuştur. Mazbatada talep edilen harcırahın 1922 bütçesinden temin edilmesi için Encümen-i Dâimiye gönderilmesi talep edilmiştir. Ücretin ödenmesi Hey'et-i Umumi'de oylanmış ve kabul edilmemiştir. Bunun üzerine Meclis Başkanı Ref'et Bey'e neden bahsi geçen 2.888 kuruşu şimdiye kadar talep etmediğini sormuştur. Ref'et Bey: Tren masraflarının belgelerinin gelmesinin zaman aldığını, belgeler eline ulaştığı zaman senenin bitip bütçenin kapandığını, bu nedenle bu senenin bütçesinden talep edildiğini belirtmiştir. Bu açıklamadan sonra harcırahın ödenmesi kabul edilmiştir.

Çal Mahallesi'nin Salar Köyü'nden ayrılmasının mümkün olmadığına dair Boyabat Meclisi'nin 8 Ocak 1922 tarih, 29-7 numaralı mazbatası okunmuş, evrakın hıfzına karar verilmiştir.

Gerze'nin Hebüllü ve Kalaycı köylerinin lağvedilip yeniden Büyükkızık ve Küçükkızık köylerine bağlanması hakkında Gerze Kaymakamlığı tarafından gönderilen mazbata okunmuştur. Hacı Ali Sami Efendi durumu sözlü olarak açıklamıştır. Buna göre: 1916-1917 yıllarında Kastamonu Azası Ali Efendi'nin teklifi üzerine Büyükkızık ve Küçükkızık köylerinin dörde ayrılarak, Hebüllü ve Kalaycı köylerinin de oluşturulduğundan bahsetmiştir. Ancak köylerin sınırları tam olarak çizilmemiştir. Bu nedenle de köy halkı arasında zaman zaman tartışmalar hâsıl olmuştur. Her iki köyün de önceki yıl yeniden birleşmek için kazaya başvurduğunu ancak toplantı yapılmadığı için karar alınmadığını açıklamıştır. Halkın da iki köy olarak yeniden birleştirilme taraftarı olduğunun altını çizmiştir. Sonuç olarak halkın isteğinin yerine getirilmesine karar verilmiştir.

Eğitim bilimleri, psikoloji ve uygulamalı dersler için ayrıca muallim ödeneği ayrılmasına dair Mekteb-i İdâdi ve Darülmualimin Müdüriyeti'nin 7 Ocak 1922 tarih, 4 numaralı tezkeresi okunmuştur. Akif Bey söz alarak gereğinin zaten bütçe encümeni tarafından yerine getirildiğini belirterek belgenin hıfzını talep etmiştir. Ve ittifakla kabul edilmiştir.

İttihad Mektebi Birinci Muavini Nuri Efendi tarafından 1919 yılında verilmemiş olan harcırahının ödenmesine dair arzuhalı okunmuştur. Başkan, meselenin ayrıntılı tatbik edilmesi için hükümete geri iade edilmesini oya sunmuş ve ittifakla kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 11 Kanunu Sani 338, İctima X, Celse I).

11 Ocak 1922 tarihinde 2. Celse 10. İctimada 1922 yılı âdi bütçesi görüşülmeye başlanmıştır. Encümenlik tarafından incelenen bütçe, bazı düzeltmeler talebiyle Hey'et-i Umumiyyeye takdim edilmiştir. Buna göre:

Meclis-i Umûmi aza yevmiyeleri hakkındaki birinci faslın birinci ve ikinci maddeleri görüşülmeye başlanmıştır. Bahsi geçen maddeler 216.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Muhasebe-i Hususiye memurlarının maaşları ile ilgili olan ikinci faslın birinci maddesi okunmuştur. Hacı Ali Sami Efendi söz alarak, Boyabat'ta görevli memurların zam aldığını ancak Gerze ve Ayancık'taki

memurların bu zamandan faydalanmadığını açıklamıştır. Aynı işi yapan bu memurlara da 700 kuruş zam yapılmasını istemiştir. 600 kuruş zam yapılması oylanmış, kabul edilmiştir. İkinci faslın birinci maddesi 46.200 kuruş olarak kabul edilmiştir.

İkinci faslın kalem kâtiplerine ait ikinci maddesi, 22.800 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Üçüncü faslın aza ve me'mûrin-i husûsiyye harcırahına ait birinci maddesi 30.000 kuruş; Meclis ve Muhasebe-i Husûsiyye mefruşatına dair ikinci maddesi 20.000 kuruş; Meclis ve Muhasebe-i Husûsiyye aydınlatma ve ısıtma giderlerine ait üçüncü faslı 8.000 kuruş; Meclis ve Muhasebe-i Husûsiyye kırtasiye ve evrak masraflarına ait dördüncü faslı 40.000 kuruş; Meclis ve Muhasebe-i Husûsiyye hesapta olmaya çeşitli masrafları için 3.500 kuruş ayrılmasına dair beşinci maddesi kabul edilmiştir.

Dördüncü faslın teknik bilimlerde çalışan memurların maaşlarına ait birinci maddesi okunmuştur. Baş Mühendis Necati Bey söz alarak bir inşaat mühendisi talep edildiğini hatırlatmıştır. Eğer imkân varsa mühendis atanmasını, yoksa en azından bir kondüktör istihdam edilmesini istemiştir. Ancak kondüktör maaşının da 800 kuruştan 1.000 kuruşa çıkarılmasını, aksi takdirde kimsenin 800 kuruşa çalışmayacağını dile getirmiştir. Kondüktör maaşının 1.000 kuruşa çıkarılması kabul edilmiştir. Ayrıca dördüncü faslın bayındırlık kâtibi, müstahdem maaşlarına dair ikinci faslı 288.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Beşinci fasılda yer alan istikşafı için ayrılacak olan para 5.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Me'mûrin-i fenniye harcırahına dair altıncı faslın birinci maddesi 15.000 kuruş; anbar icarına ait ikinci maddesi 1.800 kuruş; alet edevat temin, nakliye ve tamirâtı ile ilgili dördüncü faslı 5.000 kuruş; bayındırlık aydınlatma ve ısıtma ve hesapta olmayan harcamalar için ayrılacak paraya ait beşinci maddesi 5.000 kuruş; geometri ders materyalleri ve kırtasiye masrafları ile ilgili altıncı maddesi 5.000 kuruş; Hey'et-i Umûmiyyesi yekûnu olan 34.800 kuruş kabul edilmiştir.

Maarif kısmına ait olan yedinci faslın birinci maddesi Tedrisât-ı İbtidâiyye müfettiş maaşları ile ilgilidir. 12.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Müfettiş harcırahına ait olan yedinci faslın ikinci maddesi 46.000 kuruş; üçüncü maddesinde yer alan müfettiş kırtasiye ve hesapta olmayan harcamaları için ayrılacak olan 2.000 kuruş; Hey'et-i Umumiye yekûnu olan 6.000 kuruş kabul edilmiştir.

Mekâtib-i tâliyye maaşları ile ilgili sekizinci faslın birinci maddesi okunmuştur. İdâdi Müdürü Ref'et Bey söz alarak muallim maaşlarına zam yapılmasını talep etmiştir. Zira 800 kuruş maaş, idâdi ve Darülmualliminde görev alan muallim ücretlerinin altında kalmaktadır. Müdür Ref'et Bey ayrıca eğitim bilimleri ve uygulama derslerinin öneminin altını çizmiş ve 800 kuruşa bu görevleri yerine getirecek muallimler bulmanın pek mümkün olmadığını dolayısıyla 1.000 veya 1.200 kuruş maaşla muallim görevlendirilmesinin uygun olacağını belirtmiştir. Tartışmalar sonunda başkan söz alarak bütçenin yetersiz olduğundan dolayı bu talepleri yerine getiremeyeceklerini açıklamıştır ve madde encümenin gönderdiği şekli ile kabul edilmiştir.

Dokuzuncu faslın Nehâri Mekâtıb-ı İbtidâiyye maaşına dair birinci maddesi okunmuştur. Bu kapsamda Sinop Merkez için 229.200, Boyabat için 160.800, Ayancık için 154.800, Gerze için 168.000, toplamda 312.800 kuruş olarak kabul edilmiştir. Aynı faslın Nehâri Mekâtıp-ı İbtidâiyye masrafları için açılan ikinci maddesi 45.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Dokuzuncu faslın Maârif Encümenleri kırtasiye vb. masrafları

için 4.000 kuruş onaylanmıştır. Aynı faslın dördüncü maddesi Sinop hususi İnas Mektebine yardım için 25.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Beşinci madde Darülmualimin mezunu kıdemli muallimlerin maaşlarına uygulanacak zam ile ilgilidir ve 10.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Yine beşinci maddede yer alan sanayi mektebi ve Darülmualimatta okutulacak olan talebelerin masrafları ile ilgili 60.000 kuruş kabul edilmiştir. Lisân-ı Osmani muallimi maaşına ait olan altıncı madde 10.800 kuruş olarak kabul edilmiştir. Dokuzuncu faslın toplamı 867.600 kuruş olarak belirlenmiştir.

Onuncu faslın İdâdi Maârif-i Dâimisine ait birinci maddesi 5.000 kuruş, Darülmualimin Masârif-i Dâimisine ait ikinci maddesi 619.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

On birinci faslın Mekâtib-i Umûmiyye masrafları için olan birinci maddesi 100.000 kuruş, muallim harcırahı ile ilgili olan ikinci maddesi 20.000 kuruş, Mekâtib icârına ait üçüncü maddesi 11.760 kuruş, eğitim araç gereçleri ve durumu olmayan çocuklar için kitap bedeli ile ilgili dördüncü madde 40.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. On birinci faslın Hey'et-i Umûmiyyesi toplamı 171.760 kuruş olarak kabul edilmiştir.

On ikinci faslın matbaa memurları ve müstahdemlerin ücretlerine dair olan birinci maddesi görüşülürken Matbaa Müdürü Doktor Sâid Bey söz alarak matbaa muavinlerinin maaşlarının 1.800 kuruşa, hademelerin maaşlarının makine de çevirdiklerinden dolayı 2.000 kuruşa çıkarılmasını talep etmiştir. Bu teklifleri oylama ile kabul edilerek toplamda encümen tarafından tavsiye olunan 201.600 kuruş kabul edilmiştir. Aynı faslın ikinci maddesi matbaa masraflarıyla ilgilidir. 100.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. On ikinci faslın toplamı 301.600 olarak kabul edilmiştir.

On üçüncü faslın birinci maddesi dezenfektasyon masrafları ile ilgilidir ve 10.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. İkinci madde sağlık kurumlarına yapılacak yardımla ilgilidir ve 50.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Bu faslın toplamı 60.000 kuruş olarak belirlenmiştir.

On dördüncü fasılda Ziraat Bankasına ait âşâr hisse-i menâfi'i 1.042.600 kuruş olarak kabul edilmiştir.

On beşinci faslın birinci maddesi Ziraat Bankası aidatı 65.000 kuruş, ikinci maddesi vâridât-ı husûsiyye masârif tâhsîliyesi 2.000 kuruş olmak üzere toplamda fasıl, 67.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

On altıncı fasılda gelir getiren yapıların masrafları için 50.000 kuruş kabul edilmiştir.

On yedinci fasılda mahâkeme masrafları için 2.000 kuruş kabul edilmiştir.

On sekizinci fasılda reddiyat 2.000 kuruş kabul edilmiştir.

On dokuzuncu fasıl gayri melhuza masrafı olarak 100.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Yirminci fasılda mecbûre tahakkuk masrafı olarak 4.000 kuruş kabul edilmiştir.

Yirmi birinci fasılda tahsîliye aidatı 100.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Yirmi ikinci fasılda maaşlara uygulanacak zamlarla ilgili 2.640.000 kuruş kabul edilmiştir.

Böylelikle Âdi Bütçe tamamlanmıştır. Toplama 6.791.660 kuruş olarak kabul edilmiştir. Ancak hükümetin istediği ziraat ve hayvancılık için de bir miktar para ayrılması mümkün olmamıştır. Zira gelirler önceki yılından de düşük olmuştur. Bu nedenle encümenlerce bu konu hakkında bir çalışma yapılmamıştır. Neticede hükümetin teklifi reddedilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 11 Kanun-u Sani 338, İctima X, Celse II).

16 Ocak 1922 tarihinde 1.Celse 11.İçtimada Boyabat Çambese Köyü'nün Yukarı Akpınar'dan ayrılması hakkında köy ahalisinden Muslu Oğlu Hüseyin Çavuş ve eşinin verdiği dilekçe ve Boyabat Kaymakamlığından cevaben alınan telgraf okunmuştur. İttifakla kabul edilmiştir.

Dâhiliye Vekâletinin 12.1.1338/1922 tarih, 638-132 numaralı telgrafı okunmuştur. 1921 senesi muhasebe-i livadan teslim edilmiş olan 1.100.167 kuruş yirmi beş pare olduğu belirlenen ve Ziraat Bankasına ait hisse-i menâfi miktarı 1921 bütçesine 1.080.000 kuruş olarak kaydedilmiş olduğundan eksik olan 20.167 kuruş yirmi beş santimin yirminci aidattan temini hakkında muhasebe-i husûsiyye müdüriyetinden 5 Ocak 1923 tarih ve 200-8 numaralı müzakeresi ile Encümen-i Dâiminin bu konudaki mütalaanamesi okunmuştur. Teklif kabul edilmiştir.

Fevkalâde bütçe görüşmelerine başlanmıştır. Birinci kısım sancak yol ve köprüleriyle alakalıdır. Birinci fasıl Sinop Seyyid Bilal yolu tadilat masraflarıdır ve 40.000 kuruş kabul edilmiştir. Birinci kısım ikinci fasıl Ayancık Çayı üzerindeki köprü inşaat masrafıdır ve 50.000 kuruş kabul edilmiştir.

İkinci kısım üçüncü fasılda Sinop İnas (Kız) Mektebi-i İbtidâiyyesi inşaat masrafları 150.000 kuruş, dördüncü fasılda Boyabat Zükûr (Erkek) Mektebi inşaat masrafları 200.000 kuruş, beşinci fasılda Ayancık Zükûr Mektebi inşaat masrafları 150.000 kuruş, altıncı fasılda Gerze Zükûr Mektebi inşaat masrafları 125.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Bu kısımda ayrıca İdâdi ve İttihat mektepleri arasındaki bahçe duvarı için talep edilmiş olan 27.000 kuruş encümenlikçe reddedildiğinden dolayı reddedilmiştir.

Üçüncü kısım ziraat ve hayvancılık ile ilgilidir. Yedinci fasılda zirai alet edevat almak için 100.000 kuruş, sekizinci fasılda matbaa giderleri için 100.000 kuruş kabul edilmiştir. Hayvancılık için bir bütçe ayrılamamıştır.

Dördüncü kısım sağlık ve sosyal yardım (hayriyye) ile alakalıdır. Dokuzuncu fasılda sıtma ile mücadele için 30.000 kuruş, onuncu fasılda salgın hastalıklarla (emrâz-ı sârîyye) ilgili 30.000 kuruş kabul edilmiştir. Bu kısımda ayrıca tıbbi alet edevat ve cerrahi aletler için hükümet tarafından talep edilen 50.000 kuruş encümenlik tarafından reddedildiği için reddedilmiştir.

Fevkalade Bütçenin Hey'et-i Umûmiyyesi toplamı 975.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Vâridât Bütçesi birinci kısım Tekâlif-i mîriyye kusûrat manzumesi birinci fasıl birinci maddesi, hazine den hisse-i menâfi (kârlar) mu'âdili 1.042.600 kuruş ile alakalıdır ve ittifakla kabul edilmiştir. İkinci madde hisse-i maârif mu'âdili hazine den 2.085.200 kuruş alınmasına dairdir ve ittifakla kabul edilmiştir. İkinci fasıl musakkafat (bina emlak vergisi) vergisine ek olarak maarif ve turuk-u vilâyet hissesi 56.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Üçüncü fasıl temettü vergisine ilave vilayet hissesi 75.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Dördüncü fasılda ağnam, deve, manda vergilerine ilave vilayet hissesi 30.000 kuruş kabul edilmiştir. Beşinci fasılda ferağ ve intikâl harcırahına ilave vilayet hissesi 18.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Altıncı fasıl savaş vergisi kanununun üçüncü ve sekizinci maddelerinde yazılı tevkifata ilave turuk-u vilâyet hissesi 3.000 kuruş olarak kabul edilmiştir.

İkinci kısım birinci fasıl tarik-ı bedeli nakdisi 2.100.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Ve bu miktar gelirlerin en büyük kalemini oluşturmaktadır. Sekizinci fasılda zebhiyye¹⁰ resmi vilâyet hissesi 17.000 kuruş kabul edilmiştir. Dokuzuncu fasıl birinci maddede mekâtib vâridâtı ile ilgilidir ve 4.800 kuruş kabul edilmiştir. İkinci maddesi emlak ve âkâr hasılatı 45.000 kuruş kabul edilmiştir. Onuncu madde matbaa ve resmî gazete hasılatı ile alakalıdır. 300.000 kuruş kabul edilmiştir. Dördüncü maddede zirai alet-edevat satışından elde edilen gelirler 100.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Hâsılât-ı mütefferrika üçüncü fasılda 3.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. On birinci fasıl istirdâd 2.000 kuruş kabul edilmiştir. On ikinci fasıl maarif harcamaları yarısı 1.757.480 kuruş kabul edilmiştir. Üçüncü kısımda toplanan bağışların miktarı 5.000 kuruş olarak kabul edilmiştir. Böylece toplam gelirler 7.644.080 kuruş olmuştur. 1920 senesi sonunda ufak meblağda gelirler geriye kalarak, 1922 senesinde tahsil edilmesi umulmuştur. Bunlar için 122.580 kuruş kadar bir tahmin yapılmıştır. Neticede sene genel gelirler 7.766.660 kuruş olarak kabul edilmiştir.

Bütçe nizamnamesi okunmuş, maddeleri görüşülmüştür (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I).

Birinci madde 1922 senesi gelirleri:

Tablo 1: 1922 Senesi Gelirleri

A CETVELİ	
Tekâlif-i Mîriyye kûsûrat munzamması	3.309.800
Kûsûrat munzammadan mâ'âda vâridât	4.329.280
İ'ânât ve teberruât-ı sâire	5.000
Yekûn	7.644.080

İttifakla kabul edilmiştir.

İkinci madde 1922 senesi hizmetler için sancağa verilen meblağdır.

Tablo 2: 1922 Senesi Hizmetler İçin Sancağa Verilen Meblağ

B CETVELİ	
1922 senesi için verilen tahsîsâtı mübeyyin	
Meclis-i Umûmi ve Muhasebe-i Husûsiyye	412.100
Turuk-u Ma'âbir (Yollar ve Köprüler)	80.600
Umûr-u Maârif	1.929.760
Umur-u Sınaiyye	301.600
Umur-u Sıhhiye	60.000
Masârif-ı Muhtelif	4.007.600
Yekûn	6.791.660

İttifakla kabul edilmiştir.

Üçüncü madde Tarik bedeli nakdisinin Mayıs ve Eylül aylarında 250 kuruş üzerinden iki taksitte tahsil edileceği ile alakalıdır. İttifakla kabul edilmiştir.

10 Osmanlı Devleti'nde kesilen kasaplık hayvanlardan hayvan başına alınan vergi. (Kubbealtı Lugatı, Erişim Tarihi: 20.02.2022, <http://lugatim.com/s/zebhiy>).

Dördüncü madde 1921 senesi zarfında tahakkuk edip de ödenemeyen borçların adı geçen sene bütçesinde karşılığı bulunmak şartıyla 1922 senesinin bütçesinde ait olduğu fasıl ve maddede ödemesinin yapılmasına dairdir ve kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I).

Beşinci madde İdare-i husûsiyye bütçesinin gelirler kısmına dahil olan T işaretli cetveldeki tüm vergilerin 1922 senesinde tahsiline devam edilmesiyle ilgilidir ve kabul edilmiştir.

Altıncı madde bu nizamnamede açıkça görülen gelirlerden başka sancak hesabına hiçbir teklifi çıkarma, tevzi etme veya tahsil etmenin uygun olmadığına, her ne suretle olursa olsun sancak hesabına para toplanması hakkında emir verenler ve icra edenler hakkında Muhasebe-i Umûmiyye kanununun on yedinci maddesinin işletileceği ile ilgilidir ve kabul edilmiştir.

Yedinci maddede İdâre-i husûsiyye-i vilayet talimatnamesinin üçüncü maddesi gereğince Meclis-i Umûmi-i livanın tatil dönemlerinde Encümen-i Dâimice ödenek verilebileceği hizmetler kararnameye göre T cetvelinde sayılmış, ittifakla kabul edilmiştir.

Tablo 3:Yedinci Madde T Cetveli

T CETVELİ	
MADDE	FASIL
Meclis-i Umûmi aza yevmiyesi on beş gün için	1
Ziraat Bankası kârlar hissesi	14
Ziraat Bankası aidatı	15
Eğitim giderleri	0
Yargılama giderleri	17
Reddiyât	18
Tahsisât-ı fevkalâde	22

Sekizinci maddede Muvâzene-i Umûmiyyeden maaş alanlara verilen zam hakkında devlet hazinesi tarafından belirlenmiş ve belirlenecek olan usul ve oran doğrultusunda Muvâzene-i Husûsiyye-i Livâdan maaş alan memur, muallim müstahdemine dahi zam verilecektir. Ancak bütçede zamlar verilemeyecek kaydıyla tespit edilmiş yevmiye ve ücret-i şehriyye-i maktu'â ile memur müstahdemine bu zam verilmeyecektir. Muvâzene-i Husûsiyye dahilinde olmak şartıyla bir okulda muallimlik yaptıkları halde aynı okulda veya farklı bir okulda asaleten muallim bulunanlara her iki muallimlik maaşının birleştirilmesiyle toplamına göre ödenek verilecektir ibareleri ye almıştır.

Asli memur maaşı Muvâzene-i Husûsiyyeden tahsis edilmiş olup, yine Muvâzene-i Husûsiyyeye dahil bir memuriyeti vekaleten yürütenlere, vazife-i asliye veya vekalet maaşlarından hangisi fazla ise fazla olan maaş üzerinden ödeme yapılacağı belirtilmiştir. Ek olarak icra edecekleri vazife memuriyet değil de muallimlik olursa her iki maaşın toplamına göre ödeme yapılacağı açıklanmıştır.

Memuriyet veya muallimlik dolayısıyla Muvâzene-i Umûmiyyeden maaş ve tahsisât-ı fevkalâde alanlardan maaşı Muvâzene-i husûsiyyeden tahsis edilmiş bir muallimlikte istihdam edileceklerine Muvâzene-i Husûsiyyeden verilecek maaşlarının emsali nispetinde gözden geçirilerek verilmesi lazım gelen tahsisat-ı

fevkalâdenin sülüsü (üçte biri) verileceği belirtilmiştir. Madde ittifakla kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I).

Dokuzuncu madde Tedrisât-ı İbtidâiyye ile ilgili maaş ve inşaat giderleri için meblağın yarısı olarak tanzim edilmesi ve dağıtılması ile alakalıdır. Arazi, emlak ve temettü vergileri ile maaş bu dağıtıma esas kabul edilecektir. Madde, ittifakla kabul edilmiştir.

Onuncu maddede bu nizamnamenin icrasından Sinop Mutasarrıfının sorumlu olduğundan bahsedilmiş, kabul edilmiştir.

Fevkalâde Bütçenin birinci maddesi 1922 sene bütçesine ekli B Cetvelinde 975.000 kuruş tahsis edildiğini göstermektedir. İttifakla kabul edilmiştir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I).

Tablo 4: 1922 Senesi Bütçesine Ekli B Cetveli

B CETVELİ	
	KURUŞ
Yollar ve Geçitler	90.000
Maarif İşleri	625.000
Sıhhiye ve Ziraat İşleri	200.000
Sıhhiye İşleri	60.000
Toplam	975.000

İkinci madde Fevkalâde Bütçede A Cetveli ile gösterilmiş 975.000 kuruş gelire alakalıdır, kabul edilmiştir.

Tablo 5: Fevkalâde Bütçede A Cetveli

A CETVELİ	
	KURUŞ
Adi Bütçeden artan	825.420
1920 senesinden tahsili yapılmamış gelirlerin 1922 senesinde yapılması	122.580
Toplam	975.000

Üçüncü madde 1921 senesinde tahakkuk edip de ödenmeyen borçlar ve adı geçen yıl bütçesinde olup da harcanmayan paranın bu bütçeye ekleneceğiyle ilgilidir ve kabul edilmiştir.

Dördüncü maddede bu nizamnamenin icrasından Sinop Mutasarrıfı'nın sorumlu olduğu belirtilmiştir, ittifakla kabul edilmiştir.

Encümen-i Dâimi seçimleri yapılmış iki aza iki de aza mülazımı seçilmiştir. Hacı Şevket Efendi ve Akif Bey aza, Hacı Ali Sami ve Abdülkadir Efendiler aza mülazımı olarak seçilmişlerdir (Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I).

SONUÇ

Tanzimat'ın ilanıyla yapılan reformlar halkın can, mal ve ırzını korumaya yönelik olmasından başka ülke yönetiminde yapılan birtakım düzenlemeleri de kapsamaktadır. Vilayet, sancak ve kazalarda malî, adlî ve yönetim işleriyle uğraşan meclisler kurulmuştur. Bu meclisler sayesinde yerel halk isteklerini dile getirmiş, yönetimde az da olsa söz sahibi olmuştur. Merkezî hükümet ise bu meclislerde yerel halk temsilcileri aracılığıyla görevlerini daha rahat yerine getirmiş, yönetimde bu meclislerden yararlanarak aldığı kararların daha kolay benimsenmesini sağlamıştır. Tanzimat'tan sonra ülkemizde uygulanmaya başlayan yerel meclisler, yerel yönetimlerin gelişmesine büyük katkılar sağlamakla beraber günümüz yerel yönetimlerinden oldukça farklı bir oluşum göstermişlerdir.

Günümüzde olduğu gibi 1839-1913 yılları arasında da merkezî yönetimin otoritesini kaybetmek istememesi yerel meclislerin verimli çalışmasını engellemiştir. Yerel meclislerin merkezle sürekli yazışma yapma, izin isteme zorunluluğu kırtasiyeyi artırmış ve işlerin uzamasına yol açmıştır. Ancak bütün bu olumsuzluklara rağmen Vilayet Umumi Meclislerinin çalışmaları ve aldıkları kararlar göz önünde bulunduğu, bu kurulların ülke yönetiminde önemli etkinlikler gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sinop Vilayet Meclisinde gündeme gelen maddeler ve alınan kararlara bakıldığında günlük evrakların, görüş, istek ve dilekçelerin karara bağlandığı anlaşılmaktadır. Alınan bazı kararların İçişleri Nezaretine gönderilerek cevaplarının beklendiği görülmüştür. Bu görüşmelerde çoğunluklu olarak meclis üyelerinin oy birliğini sağlaması esas alınmıştır. Görüşmelere bakıldığında eğitim, bayındırlık, sağlık, veterinerlik ve bunlarında dışında gider ve gelirlerin bütçe konuları bağlamında karara bağlandığı anlaşılmaktadır. Görüşmelerde okullardaki öğretmenler ve maaşları, okulların yapımı ve bakımı vesair eksikliklerin ve ihtiyaçların karşılanması gibi muhtelif konular ele alınmıştır. Ayrıca ihtiyaçlar göz önünde tutularak eğitim ve sağlık alanında kadın eğitmen, öğretmen ve sağlık personeli görevlendirmeleri yapılmıştır.

Mecliste ele alınan konulardan anlaşıldığı üzere Sinop Vilayetinin sosyal ve ekonomik yapısı ile ilgili önemli bilgilere rastlanmaktadır. Alınan kararların halk tarafından benimsenmesi de göz önünde tutulmuştur. Bu durum sorunların çözülmesinde sorunları en düşük seviyeye indirgemıştır. Görüşmelerde halk ile beraber hareket edilmesi, ihtiyaçların halkın durumuna göre düzenlenmesi meclisin sosyal devlet anlayışını ön plana çıkarmıştır. Görüşmelerde önemli meselelerin genellikle oy birliğiyle Meclis tarafından, küçük meselelerin de alt kurula bırakılarak değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin sonucunda karara bağlandığı görülmüştür. Kazalar adına görüşmelere katılan meclis üyelerinin kendi bölgelerini ilgilendiren konularda daha çok ön planda olduğu anlaşılmaktadır. İl merkezlerinde yapılan değişikliklerin kaza merkezlerinde de uygulanması bu kazaların Meclis ile bağlantısına göre değerlendirilmiştir. Kazalardaki önemli konular Genel Meclise bildirilmiş, küçük konulara ait görüşmeler ise kaza idarelerine bırakılmıştır.

Bu dönemde Vilayet Umumi Meclisine hâkim olan düşünce; şehrin yol, ziraat, iktisat, sağlık ve eğitim gibi sorunlarının çözümlenmesi, bunlar için çareler aranması yönünde olmuştur. Ancak İdare-i Vilayet Kanunu'nun Meclis-i Umumilere verdiği yetkinin sınırlı olmasının, sorunların çözümünü zorlaştırdığı kanaati de Meclise hâkimdi. Vilayet Meclisinin çalışmalarında önemli bir rol oynayan encümenler; Bütçe Encümeni ve Muhtelif Hizmetler Encümeni olmak üzere iki bölüme ayrılmaktaydı. Bütçe Encümeni'nin en önemli

görevini vilayetin bir yıllık bütçesinin hazırlanması oluşturuyordu. Muhtelif Hizmetler Encümeni ise maarif, ziraat, nafia ve sıhhiye işlerinin düzenlenmesi ve bütçelerinin oluşturulması ile ilgileniyordu. Meclis çalışmalarına genel olarak bakıldığında bütçeden sonra eğitim ve bayındırlık hizmetleri ile ilgili taleplerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Meclis içtimalarında, bir önceki yıl yapılan çalışmalar, encümen üyeleri tarafından açıklandıktan sonra, yeni dönemde yapılması planlanan çalışmalar gündeme alınmış, bunlardan da bütçe imkânları göz önünde bulundurularak öncelikli olan yatırımların yapılması yoluna gidilmiştir. Vilayet Meclisi, şehrin sorunlarının dile getirilmesinde ve çözüme kavuşturulmasında önemli bir konuma sahipti. 1921-1922 yıllarında oldukça fazla olan şehrin sorunları, bu Mecliste dile getirilmiş ve kısıtlı olanaklara rağmen çözülmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Sinop vilayetindeki idarenin ne şekilde ve hangi konular üzerinden yürütüldüğü ve Meclis-i Umumilerin yerel idarelerdeki önemi görülmüştür. Bu bağlamda Sinop'un o dönemdeki durumunun daha iyi anlaşılabilmesi ve yerel bir meclis olarak yapılan görüşmelerin önemi ortaya konulmuştur.

KAYNAKLAR

- Alpaslan, Erhan. (2019). *Maraş Vilayet Meclisi Kararları (1938-1939) 1922-1923*, Hiper Yayın, İstanbul.
- Alpaslan, Erhan-BİLMEN, Mehmet. (2022). Sinop Livası Meclisi-i Umumi Kararları (Zabıt Ceridesi) (8 Kânun-U Evvel 1337-8 Aralık 1921), Hiper Yayın, İstanbul.
- Başoğlu, Bekir. (1978). *Sinop İli Tarihi*, Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara.
- Çadırcı, Musa. (1988). "Tanzimat Döneminde Türkiye'de Yönetim (1839-1856)", *Belleten*, C.52, S.203, s.601-626.
- Çadırcı, Musa. (1993). "Osmanlı Döneminde Yerel Meclisler", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.2, S.5, s.3-12
- Çetin, Melisa. (2021). "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Mülki İdare Amirliği" *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi* Cilt: 1, Sayı: 2, ss. 91-100, http://cdn.hitit.edu.tr/hepdergi/files/62498_2201022011890.pdf.
- Demir, Gönül Türkan. (2014). Tarihsel Süreçte Vilayet Meclisi-i Umumileri Ve Çankırı Örneği Üzerine Bir Değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 4, ss. 59-86. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karefad/issue/19201/204149>.
- Demir, Mahmut. (2018). *I. İzzeddin Keykavus'un Sinop'u Fethi Ve Fethin Selçuklu Kitabelerine Yansıması*, Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk İslam Kültürü Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt:I, Sinop.
- Demir, Cenk. (2019). *Sinop Rum Cemaati'nin 19. Yüzyıldaki Sosyal Yapısı*. Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 27, ss. 111-142. DOI: 10.18220/kid.633201.
- Dereli, Fuat. (2013). *Sinop Tarihi ve Kültür Envanteri*, Sinop Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sinop.
- Efe, İsmail. (2004). *Milli Mücadele Yıllarında Sinop*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Efe, İsmail. (2018). *Sinop Tarihi Türk Hâkimiyetine Girişinden Cumhuriyetin İlanına 1214-1923*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Erdem, İlhan ve ALTINKAYNAK, Serhat. (2018). *Fetih'ten Osmanlı'ya Sinop: Şehir-İktisat Ve Toplum*. Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk İslam Kültürü Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt:II, Sinop.
- Eroğlu, Süreyya ve DİRER AKHAN A. Alev (2013). *Seyahatnameler'de Sinop / Sinop at the Travelogues*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 1, ss. 257-272. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2832/38494>.
- Faroqhi, Suraiya. (2005). Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam, Çev. Elif Kılıç, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Gül, Seyfullah. (2018). *Sinop'un Kültür Coğrafyası*, Sosyal Bilimciler Gözüyle Sinop (Ed.), Berikan Yayıncılık, Ankara.
- Güldal, Fatih. (2003). *Fetihten Osmanlılara Kadar Sinop Şehri Tarihi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- İmamoğlu, Hüseyin Vehbi ve ALTINSOY, Emine. (2018). *Tarihsel Süreçte Sinop Liman Şehir Hinterlandı*, Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk İslam Kültürü Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt: II, Sinop.
- Kara, Tuba ve İPEK, Muhammet Servet. (2019). *Sinop Şehir Merkezi Demografisi Üzerine Bir İnceleme (1835-1836)*. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 1-32. DOI: 10.30561/sinopusd.563997.
- Kaya, Mutlu ve YILMAZ, Cevdet. (2017). *(Yaşlı, Mutlu, Huzurlu İl) Sinop'un Nüfus Özellikleri*, Doğu Coğrafya Dergisi, Yıl: 22, Sayı 38, ss: 137-160.
- Kaynar, Reşat. (2010). Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat, TTK. Yayınları, Ankara.
- Keleş, Bahattin. (2018). *Anadolu'da, Kara Ve Deniz Yolları Üzerinde Gelişen Bazı Önemli Ticaret Merkezleri (Antalya-Kayseri-Sivas-Sinop ve Samsun)*, Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7563>, Sayı: 68, 2018, ss. 341-354.

- Keskin, Nuray E. (2007). *Cumhuriyet Döneminde Toprağa Dayalı Örgütlenme: İl Yönetimi Sisteminin Kuruluşu*, Memleket Siyaset Yönetimi, Cilt: 2, Sayı: 5, ss. 119-174.
- Koç, Kemalettin. (2021). *Üsküp Sancağı'nda Tahmîs-i Âşar Usulü*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2, ss. 1280-1302. DOI: 10.33437/ksusbd.873226.
- Koçak, Özdemir. (2003). *Erken Sinop Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu Belleten Cilt: LXXVII, Sayı: 250.
- Kol, Duygu. (2017). *XVIII. Yüzyılda Sinop Limanı*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Kurt, Abdurrahman. (2018). *19. Yüzyılın Sonlarında Sosyo-Kültürel ve Dini Açından Sinop Şehri*, Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk İslam Kültürü Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt: II, Sinop.
- Kurt, Rumeysa Sema. (2019). *Osmanlı Devleti'nin Tanzimat Dönemi'nde Kaza Yönetiminin İdari Yapısı ve Yargısal Fonksiyonu*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Lamba, Mustafa. *Osmanlı'dan Günümüze Türk Kamu Yönetiminde Merkezîyetçilik-Adem-i Merkezîyetçilik Üzerine Bir İnceleme*. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, ss. 131-156. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/vizyoner/issue/23023/246179>, 2016.
- Ortaylı, İlber. (2008). *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyet, Ankara.
- Önal, Elif Arzu. (2017). *1928-1938 Yılları Arasında Sinop'un Sosyo Kültürel Yapısı*, Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sinop.
- Özcan, Selim. (2011). *XIX. Yüzyılın Ortalarında Sinop'taki Gayrimüslimlerin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı: 30, 145-172. DOI: 10.1501/OTAM_0000000583.
- Özdemir, Coşkun. (2007). *Sinop'un Toplumsal Yapısı*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u evvel 337, İctima I, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 12 Kanun-u evvel 337, İctima II, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 18 Kanun-u evvel 337, İctima III, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 20 Kanun-u evvel 337, İctima IV, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 25 Kanun-u evvel 337, İctima V, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 28 Kanun-u evvel 337, İctima VI, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 1 Kanun-u Sani 338, İctima VII, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 4 Kanun-u Sani 338, İctima VIII, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 8 Kanun-u Sani 338, İctima IX, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 11 Kanun-u Sani 338, İctima X, Celse I.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 11 Kanun-u Sani 338, İctima X, Celse II.
- Sinop Livası Meclis-i Umumisi Zabıt Ceridesi, 16 Kanun-u Sani 338, İctima XI, Celse I.
- Uğur, Alparslan ve ALTUNDAĞ, Ezgi. (2021). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Yol Vergisi Uygulamalarının Sosyo-Ekonomik Sonuçları*, Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 171-191. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/kkujebp/issue/62697/930513>.
- Uslu, Mustafa. (2002). *Fatih Sultan Mehmet*, Papatya Yayınları, İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. (1969). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ünal, Mehmet Ali. (2010). *XV-XVI. Yüzyıllarda Sinop Kazasında Üretim*, Birinci İktisat Tarihi Kongresi Tebliğleri-2, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Tırıl, Alpay. (2010). *Cumhuriyet Döneminde Sinop (1923-1950)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Tuncer, Seral. (2016). *II. Meşrutiyet Döneminde Bir İdari Reform: 1913 İdare-i Umumiye-i Vilâyât Kanun-ı Muvakkatı*. Fethi Gedikli (Ed.), *II. Türk Hukuk Tarihi Kongresi Bildirileri Cilt I. içinde (s. 573-600)*. Onikilevha, İstanbul.
- Tunç, Zekiye ve ÖZBEK, Arzu. (2020). *Sinop'ta Selçuklu Mirası*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 48, ss. 285-312. DOI: 10.21563/sutad.856661.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl. (30.71952). *Sinop'un Tarihçesi*, Vatan Gazetesi Sinop İlâvesi.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi 37. Cilt. (2009). ss. 252-526. İstanbul.
- Yaşayanlar, İsmail. (2015). *Tanzimat Döneminde Sinop Limanını Hinterlanda Bağlayan Modern Yol Ağının Tesisi*. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 12, ss. 196-212. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/odusobiad/issue/27574/290167>.
- Yılmaz Aslantürk, Arzu. (2018). *Tanzimat Sonrası Osmanlı Şehirlerinde Taşrada Yerel Hizmetlerin Yeniden Örgütlenmesi*. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5. Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, Yıl 2018, Cilt 10, Sayı 4, 141-150. Retrieved from <http://aksarayiibd.aksaray.edu.tr/tr/pub/issue/42407/496572>, 2018.
- Yılmaz, Hüsnü. (1966). *Sinop'un Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Me'zuniyet Tezi, İstanbul.
- Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com/s/kond%C3%BCkt%C3%B6r> (Erişim Tarihi: 14.02.2022).
- Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com/s/zebhiy> (Erişim Tarihi: 20.02.2022).

Extended Abstract

Sinop is our city located in the northernmost part of Anatolia in the Black Sea Region. Due to its geographical location, it has hosted many civilizations. The use of the region as a settlement dates back to B.C. It dates back to the 5500s. The region has attracted the attention of various civilizations throughout history, especially due to its natural harbor, and it is thought that the Achaeans were the ones who founded the city.

In the 1800s BC, after the Achaeans, the Gashgalar took over the administration of the city, but after losing the war with the Hittites, they took over the administration of Sinop in B.C. While there is a belief that it was handed over to the Hittites in 1330, there is also a predominant belief that the Gashgas never existed in this region. Miletus dominated the region in the 10th century BC. Miletus merchants made great contributions to the development of the city thanks to their trade with the Black Sea provinces and Mesopotamia. After the Hittites withdrew from the stage of history, the Phrygians came to the city; After them, the Paphlagonians became dominant. During this period, Sinop Castle was built to protect the city. After the Phrygian and Paphlagonia domination, the region fell into the hands of the Chimera for a short time. The dominance of the Chimera in the city was short-lived, and the Lydians began to rule the city.

During this period, the city became one of the most important trade centers of the region. The King's Trade Road was built by the Lydian King Gige and one of its branches passed through Sinop. It was established between the Lydians and Persians in B.C. After the Persians won the war in 546, the city changed hands again and came under Persian rule. During this period, Alexander the Great went on an eastern expedition defeated the Persians and took Sinop under Macedonian rule. After this date, the city was ruled by Pontus King II. It was captured by Mithridates and then came under Roman rule when the Pontus king was defeated by the Roman General Lucullus. With the division of the Roman Empire into east and west, Sinop remained in the eastern part and after this date came under Byzantine rule. In 1071, the Great Seljuk Ruler Alp Arslan defeated the Byzantine Empire and opened the doors of Anatolia to the Turks.

In 1085, Anatolian Seljuk Ruler Suleiman Shah sent Kara Tegin on an expedition to conquer Sinop, and the conquest resulted in success. Thus, Seljuk domination began in the region. From this date until the Crusades of 1096, Kara Tegin served as the governor of the city of Sinop. As a result of this first Crusade, which took place in 1096, the Turks had to retreat to the inner regions, Sinop was besieged and as a result, the city joined the Byzantine territory in 1107. Byzantine rule in the city continued until it came under Anatolian Seljuk control again in 1175. By 1196, II. Kılıçarslan died, the Anatolian Seljuk State entered a difficult period, and the Greek Empire of Trebizond was established in the Black Sea. Sinop was incorporated into this empire without a fight. As a result of the plundering activities of this newly established state on Turkish villages in the Black Sea, the villagers wrote a letter asking for help from the Anatolian Seljuk Sultan Izzeddin Keykavus I.

The army of Keykavus, who took action on Sinop, captured Alexios, the Canik Tekfur of the Greek Emperor of Trebizond, Alexios I Komnen, who was hunting with a group of 500 people at the time, and offered an exchange in exchange for the city of Sinop. Thus, on November 3, 1214, the keys of the city once again passed into the hands of the Anatolian Seljuks.

Alaaddin Mosque, built in the city during this period, is one of the first Turkish mosques. Alaaddin Keykubat also had a shipyard built here, similar to the one in Alanya. For this reason, Alaaddin Keykubat is called "Sultan-ül-Bahrain, that is, the Sultan of the Two Seas". With the transfer of the keys of the city to the Anatolian Seljuk State, the connection of the Greek Empire of Trabzon with Western Anatolia was cut off. In 1259, the city was lost with the alliance of the Greek Empire of Trabzon and the Caniklis. In 1261, the head of the Anatolian Seljuk State was IV. It was taken again after the passing of Kılıçarslan. Kılıçarslan had to give the administration of Sinop to his Vizier Muinüddin Süleyman Pervane due to his success in taking the city.

When Muinüddin Pervane was killed by the Mongols in 1277, his son Muinüddin Mehmet took his place. Muinüddin Mehmet established the Pervaneogullari Principality and chose Sinop as its center. The administration of the city remained with the Pervaneogullari until the Candaroğulları ended the principality in 1322. The Candaroğulları rule in the region ended without a fight as a result of Fatih Sultan Mehmet's siege of the city from land and sea in 1461. Candaroğulları greatly enriched the region in terms of culture and architecture. During this period, many madrasahs, libraries, mosques, inns and baths were built in Sinop; scientists gathered in Sinop and many Turkish works were written. Also, during this period, the best ships of the period were built in Sinop Shipyard.

One of the first actions of Sultan Mehmet the Conqueror after capturing Sinop was to exempt the people of Sinop from the avariz tax and assign them to protect the Sinop Castle. Thus, the city had the opportunity to develop. Under Ottoman rule, Sinop made serious economic progress.

While three-quarters of the non-Muslim population in the city are engaged in trade and crafts; The rest consisted of the working and unemployed class. In the 20th century, Sinop became one of the leading cities in the region in rug weaving and jewelery. By the 20th century, timber trade had become an important income item. There were two sawmills in Sinop in the 1920s. Social life in Sinop during the Ottoman period was designed by religion and ethnic structures. During this period, the city's neighborhoods were generally established as areas where ethnic and religious elements lived together. It is seen that there were 27 neighborhoods in the 20th century. Of these, 18 are Muslim neighborhoods and 7 are non-Muslim neighborhoods.

According to the Sinop Population Survey Book dated 1836, 17 out of 24 neighborhoods were Muslim and 7 were non-Muslim; It has been stated that 1 of these 7 neighborhoods has Armenians and the other 6 have Greeks. By the

Tanzimat period, the number of neighborhoods decreased to 20. The main reason for this is that the neighborhoods merged as a result of the expansion of the city. The villages are also grouped by religious beliefs, and the number of villages where Muslims and non-Muslims live together is almost non-existent. In 1856, Muslims escaping from Russian oppression in the Caucasus settled in Sinop and its surroundings; In return, some of the non-Muslim elements living in this area migrated to the Caucasus with the encouragement of Russia in the 19th century. In the 20th century, the ratio of the Turkish population to the general population reached 95%. While Sinop was one of the important cities of the region during the Ottoman period, it was almost completely destroyed by the Russian Raid on November 30, 1853.

While Sinop was a judgeship affiliated with Kastamonu until the Tanzimat Period, it has become a sanjak affiliated with Kastamonu since Kastamonu became a state. The connection of naval power with the Armistice of Mudros left Sinop defenseless against the Allied Powers. With Mustafa Kemal's visit to Sinop on May 18, 1919, national organization accelerated, the occupation of Izmir by the Greeks caused various protests, delegates were sent to the Sivas Congress, elections were held for the Turkish Grand National Assembly and efforts were made to stop bandit activities. During the War of Independence, Sinop Port was greatly utilized for the transportation of ammunition and weapons, especially for the Western Front. Sinop, which became an independent sanjak in 1920, became a province in 1924 after the declaration of the Republic.

Provincial General Assemblies, which were implemented as advisory councils in the Ottoman Empire, continued with the Republic. These councils both implemented the directives coming from the center and carried out the region's affairs such as education, health and public works. These structures, similar to today's Special Provincial Administrations, were shaped by various changes made in the administrative structure after the Tanzimat and Reforms.

When we look at the items on the agenda and the decisions taken in the Sinop Provincial Assembly, it is understood that daily documents, opinions, requests and petitions have been decided. It has been observed that some of the decisions taken were sent to the Ministry of Internal Affairs and their responses were awaited. In these meetings, the majority of the votes were reached by the unanimous consent of the council members. Looking at the interviews, it is understood that education, public works, health, veterinary services and other expenses and revenues were decided in the context of budget issues. During the meetings, various issues such as teachers and their salaries in schools, the construction and maintenance of schools, and meeting other deficiencies and needs were discussed. In addition, taking into account the needs, female trainers, teachers and health personnel were appointed in the fields of education and health.

As can be understood from the issues discussed in the Assembly, important information is available about the social and economic structure of Sinop Province. The acceptance of the decisions taken by the public was also taken into consideration. This situation has reduced the problems in solving the problems to the lowest level. Acting together with the people in the meetings and arranging the needs according to the situation of the people brought the social state understanding of the parliament to the fore. The dominant thought in the Provincial General Assembly during this period was; The aim was to solve the city's problems such as roads, agriculture, economy, health and education and to find solutions for them. When we looked at the parliamentary activities in general, it was seen that the demands related to education and public works were intense after the budget. In the parliamentary meetings, after the works carried out in the previous year were announced by the council members, the works planned to be carried out in the new period were put on the agenda, and priority investments were made, taking into account the budget possibilities.

The Provincial Council had an important position in expressing and resolving the city's problems. The problems of the city, which were quite numerous in 1921-1922, were expressed in this Assembly and attempts were made to solve them despite limited resources. In this study, it was seen how and on what issues the administration in Sinop province was carried out and the importance of the General Assembly in local administrations. In this context, a better understanding of the situation of Sinop at that time and the importance of the discussions held as a local council were revealed.